ATEITIS

10

USTRUOTAS
ĖNESINIS
OKSLEIVIŲ
URNALAS

PREPARATORY SCHOOL
Library

M. Dobužinskis

SENASIS

PALIŲ
936
-TIEJI METAI

TURINYS

St. Daunys — Pavergtasis Vilnius 353
Leon. Žitkevičius — Mūsų džiaugsmas (eil.) 356
Kazys Bradūnas — * * * (eil.) 356
Eug. Matuzevičius — Lietuvos Kristus (eil.) 357
Stasius Būdavas — Loreta 358
Julija Švabaitė — Žemei (eil.) 361
Alf. Sušinskas — Mergaitė, kuri perdaug mylėjo 362
Elina Bujokaitė — Pavergtosios Lietuvos inteligentas liet. novelėje 367
L. Žitkevičius — Pašnekėsys prie malūno 373
V. Mačernis — Nėra laimės (eil.) 375
K. Augas — Jie neša kūrybos entuziazmą 376
K. J. Gudas — Didžioji XX amžiaus problema 377
X. — A. A. Aldoną Jančytė 381
J. Tauronis — Vergas ir Spinduliuotoji 382
Myk. Linkevičius — Rašytojo laiškas moksleiviui 387
Apžvalga. — Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos.
„Gamtos draugas" spalių mėn.
Pr. Dovydaitis — E. Wassmann, S. J. 145
B. Ketarauskas — Žemės vidaus temperatūra 147
J. Endziulaitytė-Maldeikienė — Šv. Pranciškus — gamtos draugas ir globėjas 149
B. Ketarauskas — Kaip padaromi išradimai 156
S. Antanaitis — Robertas Bunsen'as — didelis gamtos tyrinėtojas 157

„ATEITIES" REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Tel. 2 52 35

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 10 lit.—pusmečiui 5 lit.—Moksleiviams met. 5 lit.—pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 16 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams perpus pigiau.

Paskiras numeris 1,50 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
antradieniais ir šeštadieniais nuo 14 iki 15 val.

„ATEITIES" PLATINTOJAMS

dar kartą primename, kad užsakytus papildomai „Ateities" egz. siunčiame tik su sekančiu — naujai išleidžiamu — numeriu. Kurie nori gauti tuojau pat, turi prie užsakymo pridėti pinigus arba pašto ženklus kurie reikalingi prisiuntimo išlaidoms padengti (už kiekvieną dešimtį egz. po 80 centų). Kitaip Administracija į „skubumus" nekreips dėmesio, nes siunčiant papildymus atskirai tenka beveik trigubai brangiau mokėti.

Šia proga turime įspėti, kad jau laikas siųsti prenumeratą už šių metų II-rąjį pusmetį.

„Ateities" Administracija

Spaudė „Šviesos" spaustuvė Kaune.

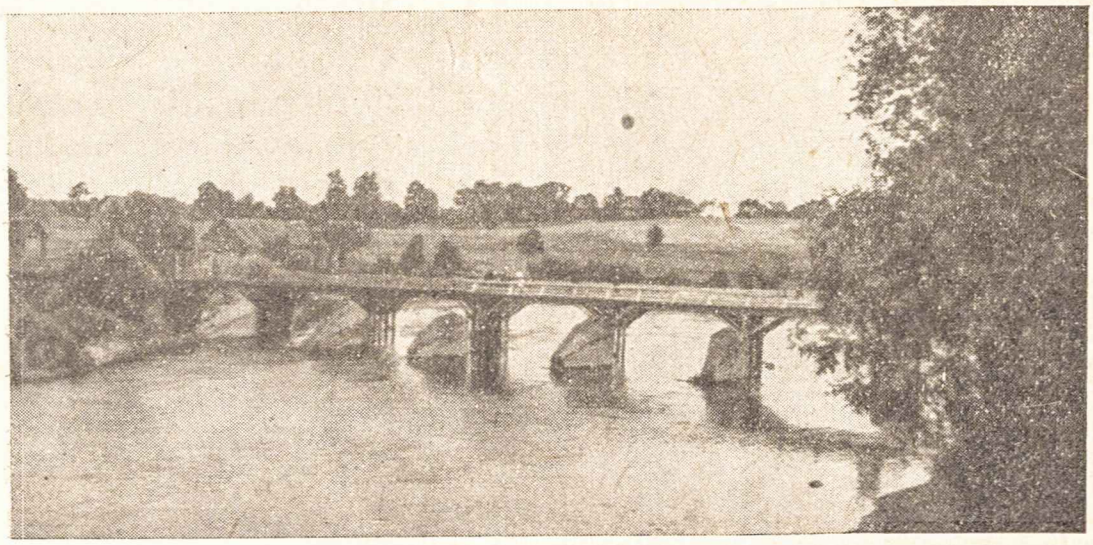

DEMARKLINIJA — MERKYS TIES PERLOJA

STASYS DAUNYS

PAVERGTASIS VILNIUS

Vilnius — kunigaikščių miestas, senosios Lietuvos didybės ir garbės simbolis, amžius kėlęs Lietuvos vardą, ugdęs eiles didvyrių — pavergtas, belaisvis. Ten, kur visa mūsų praeitis, kur kiekviena žemės pėda aplieta lietuvio krauju, kur Aušros Vartai guodžia tikinčiojo sielą, šiandien svetimieji žvangina pančius, nekaltas lietuvis savo tėvų žemėj vergas, persekiojamas, tremiamas iš gimtinės, Skaudi Vilniaus dalia, sunkūs pavergtųjų kryžiaus keliai.

Pavergtojo Vilniaus vardas gyvas kiekvieno lietuvio krūtinėj. Ir nenuostabu. Vilnius didžiausias ir gražiausias Lietuvos miestas. Su Vilniumi tampriai susijusi visa Lietuvos praeitis. Vilniaus reikalai šiandien mums patys opiausi, gyvybiniai. Ir ateitis veda į Vilnių.

Ilga ir įvairi Vilniaus praeitis. Daug šventasis mūsų miestas matė šviesių dienų, daug jis ir kentėjo.

Šviesioji Vilniaus praeitis prasideda 1322 metais, kai Gediminas iš Trakų į Vilnių perkelia Lietuvos sostą. Auga gražūs namai, statomos pilys. Vilniuje kuriasi Lietuvos pramonė ir prekyba. Vilnius, iki šiol buvęs pagoniškosios religijos židiniu, tampa visos Lietuvos kultūrinio gyvenimo širdim.

Ateina 1387 metai. Vilnius pažįsta šviesiąją Kristaus religiją. Šventaragio slėny ir kitose vietose ištisus amžius liepsnojusios šventosios ugnys užgesta, suira aukurai, sugriūva pagoniškosios šventyklos. Pagonybė užleidžia vietą katalikų religijai. Statomos bažnyčios, kyla puikūs bonių kryžiai į aukštumas.

Keliems metams praėjus Vilnių užpuola kryžiuočiai ir sudegina žemąją pilį. Pirmąjį kartą už Vilnių lietuviai kraują lieja, Vilnius sulaukia daug sunkių dienų. Greit milžiniškas gaisras sunaikina kunigaikščio rūmus, katedrą ir ištisus kvartalus. Dar nespėja Vilnius atsistatyti, kaip jį ištinka dar didesnis gaisras. Vilnius atsigauna tik dideliu Vytauto Didžiojo rūpestingumu, kurs Vilnių didina, puošia, statydina naujų gražių bažnyčių.

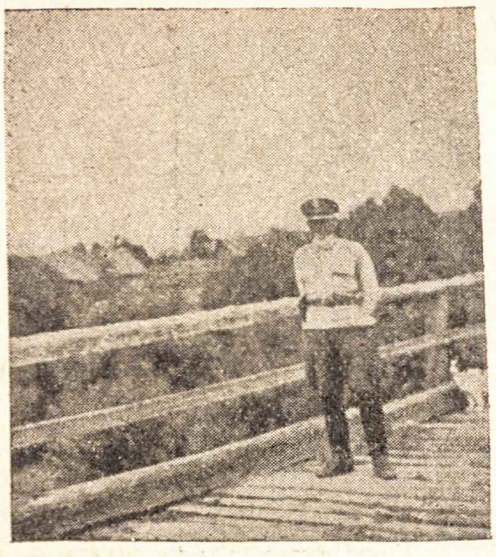

DEMARKLINIJOS TILTAS PERLOJOJ

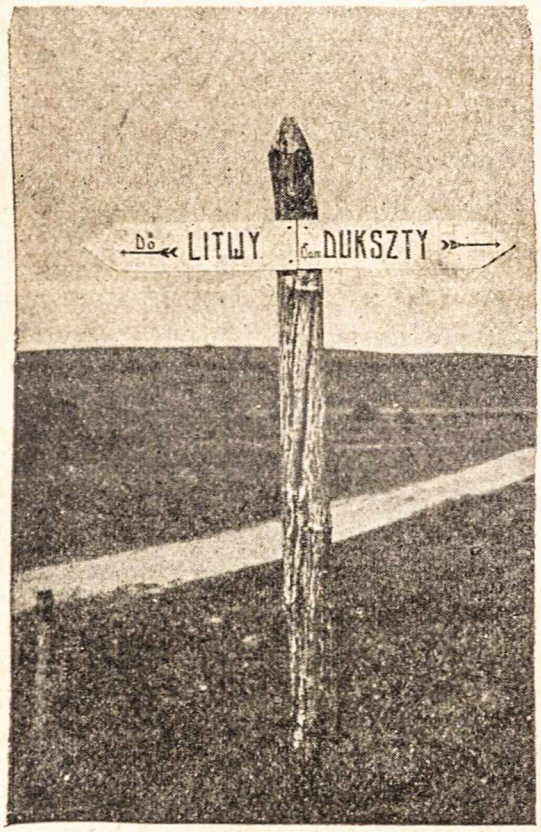

KELRODIS DEMARKLINIJOJ

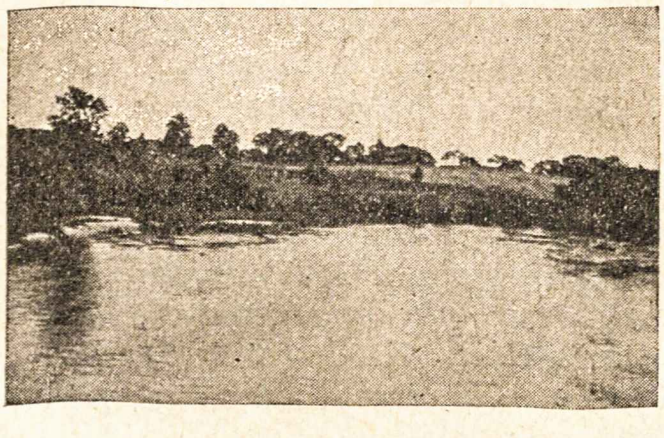

MERKYS TIES PERLOJA

Šešioliktajame amžiuje Vilniuje atsiranda dirbtuvių, išbujoja prekyba. 1570 metais atidaromas pirmasis Lietuvoje aukštojo mokslo židinys — Vilniaus Akademija.

Septynioliktame šimtmetyje Vilniuje pastatoma daug gražių, stilingų bažnyčių, kurios ir šiandien puošia miestą. 1710 m. sostinę ištinka baisi nelaimė — badas ir pražudo daug žmonių. 1718 m. užima rusų kariuomenė. Po kelių metų lietuviai, Tadui Kasčiuškai vadovaujant, sukyla, bet galingo priešo lieka numalšinti.

Netrukus Vilniaus Akademijai suteikiamas universiteto vardas. Vilniaus universiteto įtaka Lietuvos kultūriniam judėjimui buvo vyraujanti ir išugdė ne vieną svetimtautį dideliu lietuvių draugu, kurie paskiau labai gražiai atsiliepė apie skriaudžiamąją Lietuvą. Vilniaus universitete ėjo mokslus vysk. M. Valančius, Sim. Daukantas ir visa eilė kitų didžiųjų mūsų tautos žadintojų. Po nepasisekusio 1831 m. sukilimo rusai Vilniaus universitetą uždarė.

1905 m. Vilniuje susirinko Didysis Seimas, kurs padarė daug svarbių nutarimų. 1917 m. rudenį Vilniuje susirinkusi Lietuvos Konferencija nutarė paskelbti Lietuvos nepriklausomybę. 1918 m. vasario 16 d. Vilniuje Lietuvos nepriklausomybė buvo paskelbta. 1920 m. spalio 9 d., kai visa Lietuva džiūgavo brėkštančiu laisvės rytu, lenkai, sulaužę Suvalkuose pasirašytą taikos sutartį, smurtu išplėšė mūsų sostinę ir iki šiol ją su visu trečdaliu mūsų žemių engia.

Per šešiolika metų lenkai dėjo visas pastangas užgniaužti lietuvybę pavergtame krašte. Uždarytos lietuvių gimnazijos, išnaikintos pradžios mokyklos, mokytojai atleisti arba uždaryti kalėjimuosna! Lietuviai nepriimami į universitetą. O šiais metais lenkai peržengė visas žmoniškumo ribas. Buvo uždaryti visi kultū-

riniai šv. Kazimiero draugijos skyriai, konfiskuotas jų turtas, likviduotos visos lietuvių skaityklos. Lietuviams savo namuose draudžiama mokyti vaikus lietuviškai, neleidžiama turėti radijo. Bažnyčiose nėra lietuviškų pamaldų. Kasdien vis išgalvojamos naujos priemonės lietuviams spausti. Nesuklysime pasakę, kad lenkai Vilniaus krašte vartoja tas pačias priemones, kurių visa Lietuva patyrė Muravjovo laikais.

Šiandien Vilnius merdi paverg ėjų apleistas. Lenkai juo nesirūpina, jis jiems ne savas. Nematyti naujų namų, nestatomos naujos bažnyčios. Viskas agriuvę, visur didelis skurdas. Nyksta praeitis, dabartis — bedalė. Nesitikėjo Vilnius, Lietuvos vardo skelbėjas, kad tokių dienų sulauks. Nesitikėjo Trakai, kad Kęstučio tėviškėj lietuvis bus belaisvis.

Nė vienas lietuvis Vilniaus neišsižadėjo ir neišsižadės. Vilniuj mūsų praeitis, Vilniuj bus mūsų ir ateitis. Vilnius bus atvaduotas.

Spalio devintoji mums primena, kad Vilnius išplėštas smurtu. Pavergtųjų brolių kančias išgyvena visa Lietuva. Iškilę gedulo vėliavos skelbia visam pasauliui, kad mes ligi vieno pasiryžę viską atiduoti už savo tautos širdį Vilnių. Ne šventė spalio devintoji, bet didžio darbo, susikaupimo ir pasiryžimo diena. Ji į mūsų jauną kraują kasmet pila naujo ryžtingumo, naujos ugnies ir noro kuo greičiau nuo mūsų vėliavų nurišti gedulo šydą. Mes gyvi tuo tikėjimu. Mumyse gyvas Vilnius. Ir ateitis ateina į mus, kaip naujas, pasiilgtas gyvenimas.

—

ŽVILGSNIS OKUPUOTON LIETUVON

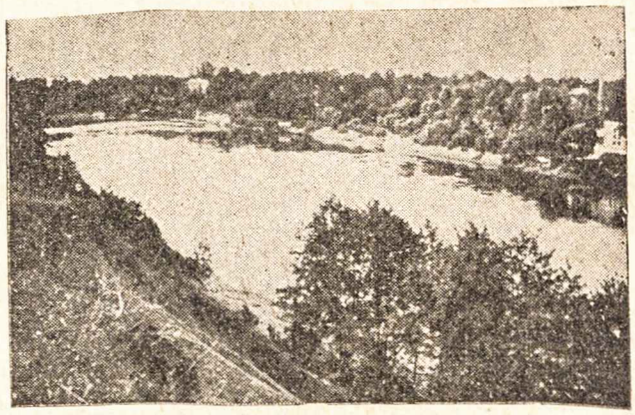

NEMUNAS TIES DRUSKININKAIS

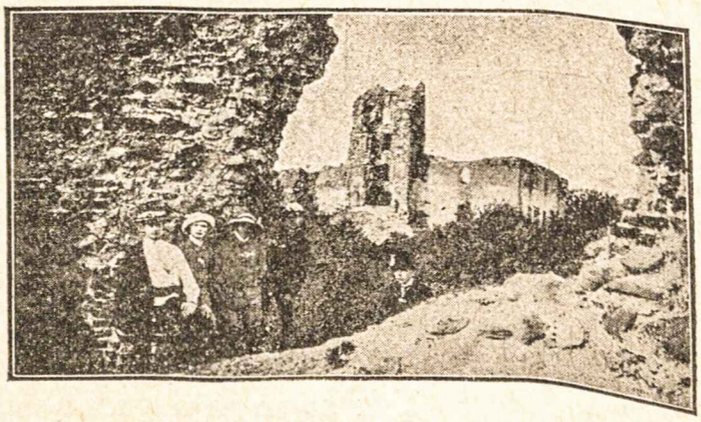

TRAKŲ PILY

LEON. ŽITKEVIČIUS

MŪSŲ DŽIAUGSMAS

Sakei, kad gelsta lapas,
Kad džiaugsmas toks trapus, —
O mes kaip šimtas vėtrų
Praūžėm pro kapus.

Ir matėm — gula kryžiai
Už topolių senų,
Ir nepaklausėm kryžių,
Kiek liko mums dienų.

Paleidau akmenėlį —
Nugrimzdo į gelmes.
Tad, vyrai, sutartinę —
Nugrimsime ir mes!

Kaip lapai gelsta metai,
Kaip gervės praplasnos,
Surinks lapus ir gerves
Lig vieno, lig vienos.

Nurėkš ir mus, kaip lapą,
Nuskins ranka rūstį . . .
Tai niekis, kad ir dingsim:
Už mus dainuos kiti!

KAZYS BRADŪNAS

Drauge, būkim šiandien viską užsimiršę.
O tu džiaugtis jau daug kartų vėlavai.
Spindi, dega vandenų paviršius,
Vandenynuos rymo būrėmis laivai.

Mylimoji, nesakyk jaunystei ačiū —
Ji ir taip dar daug mums dovanos.
Supas, svyra, linksta girios plačios . . .
Pilnas vakaras nutilusios dainos.

Ten, sesut, žiūrėk artojas sėjo grūdus —
Atsiminsi, žemėj buvusi kadais — — —
Miręs žiedas nepabunda niekad gruodį,
Tik sapnuoja gražų sapną po ledais.

EUG. MATUZEVIČIUS

LIETUVOS KRISTUS

Prie vieškelio beržai palaimina
Jaunutę Lietuvos jaunystę — —
O Tujen ateini, atabrendi nuliūdęs,
Smūtkelių geras Kristau!

Saulėlydy paskęsta bonios,
Saulėlydy — miškai ir pievos...
O kas surinktų ilgesį krištolo,
Jeigu ne Tu, gerasis Dieve!

Laukuose klykaus margos paukštės,
Laukuose nersis nykios dienos — —
Bus alkana gyvenimo litanija,
Lyg pasnykas kuklioj gavėnioj...

Bus licitacija ir motinos verkimas,
Nuo vėjo links karklai ant kalno...
Išeitum vieškelin pašaukti laimės,
Nubraukęs ašarą į grubų delną — —

...Ir susijaudins gal grakšti poniutė,
Kad ne visai prie veido tinka grimas! —
O kas nuplaus Tau skausmo lūpas,
Smūtkelių Kristau, kryžkelėj parymęs?... — —

Žiedus skalauja gūdžios upės
Ir tu, žalioji žeme, mum graži vis...
Po ošiančiais beržais atsiskleidžia regėjimas,
Ir skambina varpais palaukės visos — —

Vėl prisikels paskendę pilys,
Ir pranašai paženklins Lietuvos jaunystę —
Išneši saulėn ant pečių žaizdotų mūsų žemę,
Ir prisikelsi antrąkart, o geras Kristau!

STASIUS BŪDAVAS

Iš baigiamo spausdinti tuo vardu romano

Žolinės šventė buvo giedri ir šilta.

Takai išbėgo ir ėmė rangytis nugriaužtais papieviais, o vieškelis, kaip geltonas policininko diržas, truputį sulinkęs pasisuko į miestelį...

Keliais takeliais bėgo gėlės ir mergaitės. Mažutė bažnyčia su nublukusių gontų palerina nedrąsiai žvalgėsi pro tirštų šakų vualį ir kraipė galvą — ar šiandien daug pasislėps po jos sparnais...

Vieškeliu birbė porinių arklių vežimukas ir nešė dvi mergaites. Jos sustojo prieš pat bažnyčios vartus, iškėlė didelį glėbį gėlių, žolynų ir, paleidusios vežimą atgal, nuėjo į šventorių pasikalbėti su mirusia motina...

Didžioji nešė žolynus, mažoji — gėles. Jos sustojo prie geltonos tvorelės, už kurios tuoj išaugo liūdnas granitas: didelis baltas angelas, su išskėstais sparnais, nulenkęs galvą žiūrėjo į basą mergytę, kuri meldėsi sudėjusi rankeles. Iš jos krūtinės žiūrėjo liūdna susimąsčiusi Gražina Matulaitienė. Ji žiūrėjo į dukreles, žiūrėjo į Rūtą, kurios niekuomet nematė gyvos...

Gražutė apklojo angelo papėdes, visą paminklo apačią, o Rūtai liepė baltų gėlių puokštelę atiduoti basai, šalia angelo stovinčiai, mergytei. Ir dabar abiem sesutėm atrodė, kad angelas linksmiau šypsosi, kad jis tuoj, tuoj pajudins sparnus ir besimeldžiančią mažąją nusineš už debesų. O mažytė pasidarė dar baltesnė, dar gražiau meldėsi ir prie mažos krūtinės stipriau spaudė baltus žiedus...

Šventoriaus kampe susiūbavo varpai.

Matulaitytės įėjo bažnyčion.

Viduje lingavo iškilminga ir šventa Žolinė. Ten, kur stovėjo žmonės, atrodė kaip milžiniškas ir gyvas žiedų daržas, iš kurio žvalgėsi akys ir veidai.

Tyliai atsiduso vargonai, pakvipo smilkalų dūmelis, kraptelėjo smulkutyčiai lašeliai su dusliais kunigo žodžiais, ir visos gėlės jau buvo palaimintos dangaus kvepėjimui...

Palūžo audrų išlankstytos baltos galvos, susimąstė jauni veidai, ir „Pulkim ant kelių“ visus nulenkė prieš dangaus teisybę...

Spindulių linijos, kaip ištemptos stygos, pasmigo ant baltų skarelių, ant vyriškų pečių, ir išauksino bažnyčios kampą.

— „Sursum Corda“ — linguoja nuo altoriaus senyvas balsas, nuplaukia per žmonių galvas, užgauna vargonų archangelus ir dideliu pra-

šymu nueina, pakyla už gontų palerinos ir dingsta mėlynoj dangaus jūroj...

Gražutė pina žodžius iš knygelės, o Rūta pro grotų stalelį žiūri į baltus klapčiukus, kažko naiviai klausinėja Gražutę apie varpelius, kuriais skambina Markoliukas, apie tai, kodėl su balta kamžele nevaikščioja bandą ganydamas, kol sesuo ją sudraudžia ir liepia sukalbėti „Sveiką Mariją" už mamytę. Už mamytę melstis jai miela. Ir ji meldžiasi karštai, karštai. „Sveika Marija" ji kalba daug daug kartų.

Paskui abi išėjo iš bažnyčios ir neatsiskirdamos slinko per šventorių. Prieš pat vartus kažkas pakrutino Gražutės pečius. Ji atsisuko ir pamatė nepažįstamą vienuolę.

— Panele, iš tamstos knygelės iškrito tas paveikslėlis, — juoda vienuolė su balta krūtine padavė Gražutei paveikslėlį ir nuėjo. Gražutė norėjo kažką pasakyti, bet nebespėjo.

Dvi mergaitės nusileido į papievius ir upės krantu labai palengva ėjo į namus.

Oras tirštas ir drumzlinas. Dangaus viršūnė — kaip vandeniu praskiestas pienas. O saulė — paskutinės stadijos džiovininkė — išbalusi ir geltona. Nupiautos pievos sužėlusios aštriu parudavusiu šepečiu...

Upėje teleškeno didelė valtis su keliais nuskustais gusarais. Vienas pamatė Matulaitytes ir pakėlė parudavusią galvą.

— O, panelės iš Antakalnio! Labas, sveikos gyvos. Į namus jau einate, a?

Niekas jam neatsakė.

— O kas jos tokios? — klaustukas iš kito laivelio galo.

— Pono Matulaičio dukterys...

— Gražios... Vyresnioji — tikras gyvačiukas. Gimnaziją lanko?

— Taip, tik pasiutusiai išdidi. Pala, aš paklausiu dar... Panelė Gražina, ar tėvelis namuose?

Ji pakėlė galvą. Bet tyli.

— Ar ponas Matulaitis Antakalny?

— Taip visa savaitę sėdi namuose ir tik tamstos laukia...

— O ką jis veikia, panele Gražina?...

— Gusarų arklius gano...

Nuskusta galva kryptelėjo į kitą laivelio galą.

— Matai, kokia pasiutus...

— Man tokios patinka. Kaip neužkariaunama pilis. Ne tokios kaip Michelkevičiaus gražuolės.

— Kokios?... Ar tos, kurias tėvas eksportui augina.

— Aha... Man jos nepatinka. Per daug gražios ir lipnios.

Laivelis sušlamėjo į karklynus.

Toli, toli į parudavusį kalną riedėjo dvi Matulaitytės. Viršūnėj jos ilgai dairėsi į miestelį, į pakalnę, į upę. Gusarai grįžo atgal ir, ant irklų iškėlę baltas nosinaites, lingavo Matulaitytėms.

Bet jos nė neatsisuko.

Vakaruose ėmė griūti juodi ir mėlyni kalnai, didžiuliai baisūs miestai ir aptvino dangaus pusę...

Tą patį vakarą Gražina rašė draugei.

Brangioji Enute,

nepyk, kad tiek ilgai nerašiau. Buvau blogai nusiteikusi. O šį vakarą esu tikrai nelaiminga. Jau visą vasarą vargstu su ta

MARYMPOLIS PREPARATORY SCHOOL Library

pataisa ir dėl to gražiausias dienas praleidau prie to prakeikto „Hanibalo“ ... Nežinau ką aš jam padarysiu už tai — niekuomet nedovanosiu. Nesuprantu, Enute, kas yra su manimi. Pasidariau labai pikta ir nebesukalbama. Turbūt, esu įsimylėjusi, bet nežinau ką. Ir pykstu ant visų ...

Žinai, neseniai buvo tėvelio vardinės. Į Antakalnį prisirinko daugybė svečių. Tai prisinervinau, mano gerute. Tėvelis net barė mane. Sako, kad aš pasidariusi labai nepaklusni ir didelė užsispyrėlė. Galbūt tėvelis ir tiesą sako, bet ką aš padarysiu, kad kitokia negaliu būti ... Įsivaizduok, Enute, prie manęs pradėjo kibti toks urėdas, senas kavalierius, žinai, be galo nosį riečia prieš kitus. Kad tu žinotum, kaip aš jo nekenčiu. Tu pamatytum, kaip jis kvailai atrodo su savo pensne. Mūsų visos tarnaitės juokiasi susiriesdamos ... Teisybė, buvo vienas labai gražus gusaras — visas paneles glamžė. Taip supykau ant jo. Šiandien visą vakarą verkiu dėl tų gusarų. Pagalvok tik, Enute, šiandien su Rūta grįžtu iš bažnyčios, einame abi paupiu ir matome — laiveliu važinėjasi keli nuskustgalviai ir šnekina mane. Aš su jais nenorėjau kalbėti, atsakiau kažką piktai ir nuėjom į namus. Vakare į sodą atėjo tėvelis ir pasakė, kad aš nesikalbėčiau daugiau su gusarais. Aš taip supykau ant tėvelio — kam jis man tuos gusarus primena. Jei jis žinotų kaip aš jų nekenčiu, nebūtų nieko sakęs. Aš žinau, tėvelis mane labai myli ir jam labai liūdna, jei kokią dieną aš esu labai nesmagi. Ir aš pati žinau, kad jam esu negera. Man taip pat gaila tėvelio, bet ką aš padarysiu, jei kitokia nemoku būti ... O kaip aš norėčiau tėveliui būti gera, gera ... Tikrai paskutiniu laiku pasidariau kažkokia keista ir pati savęs nebesuprantu. Nuo visų pabėgau, užsidariau ir mažai su kuo besikalbu. Tėvelis susirūpinęs dažnai žiūri į mane ir matau, kad jam nelinksma. Bet kaip jį pralinksminti, kad esu tokia bejėgė ...

Žinai, šį pavasarį į mūsų parapiją atvažiavo naujas kunigėlis. Labai gražiai groja smuiku ir, sako, eilėraščius rašo ... Tu pamatytum, Enute, labai simpatiškas. Aš labai norėjau su juo pasikalbėti, bet niekaip negalėjau prieiti. Visaip bandžiau, bet nepasisekė. Tačiau tėvelio vardadienį pasidrąsinau ir sušukau iš tolo: kunigėli, einame pašokti ... Bet jis kalbėjo su viena ponia, rūkė papirosus ir, turbūt, manęs neišgirdo ... Man labai nepatiko, kad kunigėlis rūko ... Paskui mes visi žaidėm ir aš tada norėjau su kunigėliu arčiau sueiti, bet ir dabar nepasisekė: jis visą vakarą kalbėjosi arba su ponia, arba su Rūta ...

Šiandien su Rūta buvom bažnyčioj. Ant mamytės kapo nunešėm pusę kliombos ir išpuošėm angelą su mergyte. Atsimeni, tą gražią mergytę, kuri stovi prisiglaudusi prie angelo ir sudėjusi rankeles meldžiasi. Po pamaldų su Rūta ėjom per šventorių ir, žinai, prie manęs priėjo vienuolė, tokia graži jaunutė vienuolė, įdavė man paveikslėlį ir pasakė, kad iškrito iš mano maldaknygės. Norėjau, kad ji su manimi pasikalbėtų, bet ji greit nuėjo. Aš vėl nesuprantu, kas yra su manim, bet

JULIJA ŠVABAITĖ

ŽEMEI

Niūri, nelaiminga, tu rudenio žeme,
šalta, lyg negyvėlio rankos.
O argi pajusi, kad saulė aptemo,
o argi prieš ją nusilenksi? . . .

Paklykavo vėjai, ir nieks nesuprato,
kad verkė nakčia kas pas gryčią,
o šauksmo paklydusių, vargo bedalių
nenori girdėt, nė matyti.

Skausmu prakalbėjo nuvargusi žemė,
pamilo pageltusius vėjus,
ironiškai juokėsi naktys neramios,
kad žemės paguost nesuspėjo.

O man nesuprasti, kas dedasi šičia. —
Tos lyrikos vėjais nukaukia.
Taip ir pasiliksim menki ir mažyčiai
prieš žemės moderniąją kaukę.

---

aš labai daug apie vienuoles galvoju. Mane taip traukia tie aukšti, balti, nuo viso pasaulio uždari rūmai, ramybė . . . Tu nenustebk, jei kada išgirsi apie mano atsisveikinimą su gimnazija, tėveliais, Rūta ir tais skustagalviais gusarais . . .

Kaip aš tau pavydžiu, Enute, kad neturi pataisos. Man visą vasarą buvo neramu. Dažnai pagalvodavau — kokia aš tinginė, o tau ten taip gerai . . .

Daugiau neberašysiu. Šiandien toks liūdnas vakaras. Kažkur griaudžia perkūnas ir žaibuoja. Bet labai toli, toli. Tačiau aš nieko nebijau — tuoj šoksiu į lovą ir apsiklosiu galvą. Norėčiau verkti, verkti, gal būtų geriau, bet bijau, kad tėvelis neišgirstų. Jis paskui labai rūpintųsi, o man jo taip gaila. Juk jis man toks geras ir taip mane myli . . .

Dovanok, dovanok, brangute, kad tiek daug priplepėjau. Bet kam kitam aš pasisakysiu. Klausyk, Enute, išbučiuok visus namus: mamytę, Aldutę, pasveikink tėvelį, o Tadukui sugnybk ausį ir pasakyk, kad Gražutė jį sveikina . . .

Bučiuoju tave daug, daug kartų.

Gražutė

Laiškutį ji sulankstė ir įdėjo į voką. Viską paliko ant stalo ir neprivėrusi durų išslinko į verandą.

Tyliai šniokštė naktis, minkštai šnabždėjo medžių šešėliai ir tarp dviejų rūsčių debesų iš baimės drebėjo kelios žvaigždės . . .

Rytuose, ten toli už miško, skraidė mėlyni žaibai. Kažkur, tik be galo, be galo toli, dundėjo . . .

ALF. SUŠINSKAS

MERGAITĖ, KURI PERDAUG MYLĖJO

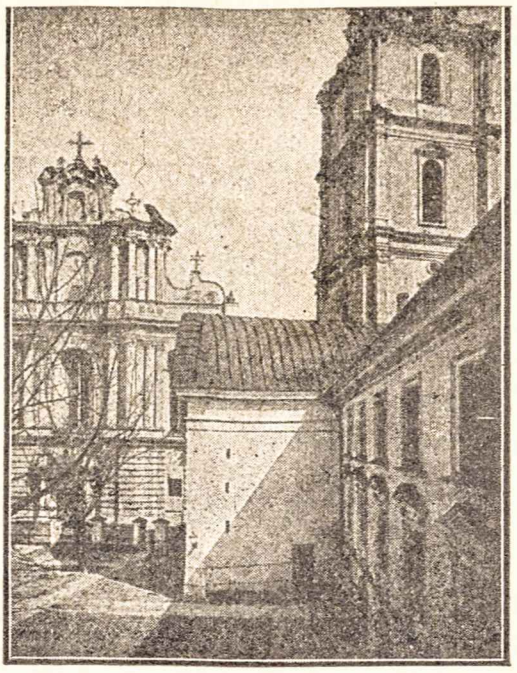

ŠV. JONO BAŽNYČIA VILNIUJE

„Mylėkime, mylėkime: mūsų širdys tam ir leistos, kad mylėtume“ (Šv. Kūdikėlio Jėzaus Teresėlė)

1. KADA VELNIAI MERGAITĖS BIJO

Ne artistė ji ir savo grožio niekam nepozavo. Ji nelūkuriavo pedikiurų, manikiurų kabinetuose. Kosmetika jos veido taip pat nešlifavo. O graži, tikrai graži ji buvo. Vyriškos akys dažnai ją matydavo, matydamos pamildavo; pamildavo ir ji, tik ši jos meilė nesutepdavo vyro širdies, nenuzulindavo, neišdžiovindavo jos pačios sielos.

Fotografijų amžių gyvenam. Be foto nė žingsnio. O koks tos perdaug mylėjusios mergaitės foto: kaip ji savo kūnu atrodė, kokios jos linijos, kokia figūra?

— Ji buvo aukšta ir grakšti. Jos akys žalsvai žydros, plaukai šviesūs, bruožai švelnūs, taisyklingi, rankos labai gražios. Jos veidas pažiūrėti taurus, proporcingas, odos spalva lelijiška: kalbant apie Dievą parausdavo, ir tatai jam teikdavo nepasakomo žavingumo. Visa jos tobuloji figūra rodė, kad ji nepasakomai skaisti ir dangiškai rami. Jos eisena labai rimta ir tuo pačiu metu paprasta, grakšti; ji buvo tokia maloni, tokia lipšni, kad, ją pamatęs arba jos balsą išgirdęs, tuojau pajusdavo jai pagarbos ir meilės*.

Kaip visos mergaitės dažnai gražius, migdoliškus sapnus sapnuoja, taip ir ši mergelė, Prancūzijos kalvų dievaitė, keistą sapną kartą sapnavo.

Ji vaikščioja sodu. Netoli savęs du velniūkščius ji pamato, mažyčius, bet baisius. Geležiniais pančiais jie sukaustyti. Bet aplink kalkių kibirą jie šoka nepaprastu vikrumu. Velniukai į ją degančiom, išpūstom akim pažiūri ir, baisiai išsigandę, į čia pat stovinčią statinę sumauna. Nežinia pro kur išlindę, jie nudrožia į skalbyklą. Ir mūsų mergaitė, kaip ir visos smalsi, bet kartu ir baikšti, įsinori sužinot, ką velniukai ten bedarą. Užgniaužia baimę. Pribėgusi įknimba skalbyklos langan.

Kada deginąs jos akių žvilgsnis su velniūkščių akim susikimba, šie lyg proto netenka: ima leist per stalus, per kėdes, pasislėpt nuo jos ieško**.

---

* Šv. Teresėlė, Sielos istorija, Kaunas 1931, 188.

** W. Mut, Mūsų laikų šventoji, Kaunas 1927, 13—14.

Mergaitė pabudo. Sapnas nubluko, išnyko. Tik neišnyko, neišgeso, bet amžių amžiams išliko kerėjąs mergaitės žvilgsnis, nuostabi jos veido šviesa, angelu šviečianti. Ši mergaitė, žemės angelas, į save patraukė pasaulio širdį, atkreipė smalsias žmonių akis.

Ši mergaitė, perdaug mylėjusi, yra Marytė Pranutė Teresė Martin, 1873 m. Prancūzijos žiedų pasaulį išvydusi, o 1897 m. jau žvaigždžių skint iškeliavusi, vos 24 metus saule bežaidžiusi. Turi ji ir kitą vardą — Kūdikėlio Jėzaus Teresėlės vardą, turi dar ir trečią, ir šis paskutinis yra Šventosios vardas — ji — Šventoji Kūdikėlio Jėzaus Teresėlė...

2. MERGAITĖ MYLI, MERGAITĖ KENČIA

— Pagauta džiaugsmo bangos sušukau: „O Jėzau, mano meile, pagaliau radau savo pašaukimą! — mano pašaukimas mylėti!“* — ištrykšta kartą iš jaunųjų simpatijos, iš senųjų saldaus pasigardžiavimo — iš Teresėlės lūpų.

Kaip nuostabiai mergelės pašaukimas išreikštas: — tik „mylėti“. Kiekviena mergaitė, kiekviena moteriška būtybė mylėt skirta, mylėt pašaukta. Tik, deja, ne visos moka tinkamai mylėt, ne visos čia tinkamą pasakų karalaitį pasirenka.

Bet kas ta ugningoji Teresės meilė? Jos meilė Kristus ir žmogaus siela. Ak, kokia ji burtininkė, ta mergaitė. Ir mūsų mergytės myli, dažnai įsimyli ir nusimyli. Tik jų meilė dažnai netokia, kaip Teresėlės: mūsų mergaitės pamilsta, tiesa, sielą, bernelio sielą, ne tiek jo sielą, kiek patį bernelį, bet čia jos dažnai Kristų užmiršta, nusisuka nuo Kristaus, laukan iš savo dūšios Jį iškrapšto... O mergaitės meilė berniukui, Jėzaus meilės nelydima, viską griaunanti...

Meilė dažnai kančių reikalauja, aukos. Ir Kristaus meilė ne bažnyčios aslos laižymu, ne ilgiausių, didžiausių brostvų apsikabinėjimu pasireiškia. Ne! Jėzaus meilė — auka, pasiaukojimas, kentėjimas dėl Jėzaus, ir kartu to Jėzaus mylėjimas.

Ir Teresytė, moksleivių katalikių globėja, šitaip savo meilę Kristui porina:

— Mano Mylimasis, aukoju Tau visą savo gyvenimą. Nemoku kitaip savo meilės Tau pareikšti, kaip tik barstydama gėles, t. y. nenoriu praleist nė vienos progos, Tau aukos nepadariusi: ar mintim, žodžiu, ar darbu. Dėl Tavo meilės noriu kentėt, dėl Tavo meilės noriu ir džiaugtis. Aš bersiu Tau gėles. Nepraeisiu nė vienos gėlės, Tau nenuskynusi. Aš nuolat giedosiu meilės giesmę, net skindama rožę iš tankaus erškėčių krūmo. Ir juo smailesni, aštresni dygliai mano rankas draskys, juo maloniau, skambiau Tau giedosiu pašvęstąją giesmę**.

Taip, tikrai, koks besąlyginis Kristui pasiaukojimas, koks ramus, saulėtas, perkūnijai siuntant, Jam atsidavimas. Dar mažytė mėlynakė būdama, Šv. Komunijos besirengdama, skraidė po laukus, gainiojosi drugelius, žibutes, lauko rožes skynė, neužmirštuolių lenkėsi; puošė jom savo širdį, Jėzui jas aukojo. Kada ši gėlių, drugelių mergytė paauga, kada su ūgiu ir meilė aukštyn šoktelėja, tada šias gėles Kristui išsikovotom dorybėm, aštria meilės kova, gyvenimo dygliais ji pakeičia.

---

* Sielos istorija, 155.

** W. Mut, t. p. 47—48.

Mūsų Teresytės nesuglamžo nusivylimas. Kada nukrikščionėjusi, supagonėjusi, Kristui spiovusi šio pasaulio mergaitė, meile nusivylusi, brauningo griebiasi, Teresėlė tuo tarpu čia žydriąsias savo akytes į Kristų pakelia, ir jai sušvinta ramybė, atskuba paguoda. Suprantama: jos laimė — vakarinė giesmė ir rytmečio himnas — vien tik Kristaus meilė. Jei pasaulio suvirškinta mergaitė, Kristaus meilei šilkuota koja spyrusi, savo laimę, kad ir karčią, drumzliną, mylimojo glėbiuose tejaučia, Teresėlei gi didžiausia laimė vien Jėzui patikti. Kas iš to, kad mylimojo bernelio akys ir ugnim jai degtų, kad jo balsas ir lakštute jai suoktų: jei Kristus tuo karstan būtų kišamas — maža tada jai džiaugsmo beliktų, nė vieno gramo.

Teresė kančios didvyrė. Ji nebūkštauja likimo smūgių, kančiai žiūri tiesiai į nasrus:

— Žemėje be kančių nėra vaisingumo, reikia ir kūno ir dvasios kančių, reikia baimės, trūkumų, dažnai visiems žmonėms, o dažnai ir vienam Dievui težinomų*.

Teresytės meilė ir kančia — tikros mergaitės katalikės kelias. Jos dvasios sultingumas kiekvienam moderniam žmogui toks jaukus, patraukiąs. Kančia be meilės — pragaras. Siaubingos gyvenimo vėtros be Kristaus meilės — maurojanti jūra, nakties klastoj savo pūtotom šmėklom glamonėjanti laivą, jį daužanti, gabalėliais narstanti, o pagalbos iš niekur . . .

3. MERGAITĖ KUNIGAS

Flirtuodamos gimnazistės mėgsta dažnai kapelionus pakaitinti, kodėl, esą, Kristus joms, mergaitėms, kunigais būt neleidžiąs. Ir jos norinčios, geriausiais kunigais būsiančios . . .

Kunigu būt gali ir mergaitė . . . Tiesa, jos delnų nepateps šventieji aliejai, šventu patepimu nepateps jos galvos nė vyskupas. Bet ir mergaitė gali būt kunigas, dvasios, darbo, aukos kunigas. Toks kunigas buvo ir Teresėlė.

— Atėjau sielų gelbėt ir ypatingai už kunigus melstis. Aš meldžiuos už visus kunigus, neišskirdama ir tų, kurie civilizuotuose kraštuose gyvena: šių pastarųjų darbas nė kiek nelengvesnis už tų, kurie evangeliją pagonims skelbia. Visose maldose noriu prisimint Kristaus vietininką žemėj, popiežių. Šis pirmutinis ir svarbiausias mano gyvenimo tikslas**.

Šie žodžiai pasakyti, trokštai pareikšti ne pirmaisiais amžiais, bet net 19 amžiuje. Ši Teresytės misija gyva ir šiandie.

Mūsų eros žmonės mėgsta kunigų silpnybėm jodinėt. Kai kurie čia težino saldžiai nusijuokt, baisias grimasas parodyt. Ir rašytojai, savo Dievą seniai jau pakasę, čia atmauna. Pasiaukojančių kunigų jų plunksna bijo, kaip šikšnosparnis šviesos; kaip višta šiukšlyne, jie surankios, pripešios visokių kunigo krislelių, dar juos išpūs, ir didelį gaisrą čia uždegs . . . Ne tokia Teresytė . . .

Apaštalai, kunigai žemės druska. Kristaus žodžiai. Bet ir druska gali sudrėgt, sugest. Ir ji reikia saugot, užlaikyt. Ir čia vėl atpluša Teresėlė.

— Savo maldas aukojam už Viešpaties apaštalus. Turim būt jų išganymo pasiuntiniai. Tokia mūsų pareiga žemės druską užlaikyt***.

---

* Sielos istorija, 163.

** W. Mut, t. p. 53—54.

*** W. Mut, t. p. 54.

Meilioji Teresytė tikėjimo aistra, meile vadinama, dega, liepsnoja:

— Jaučiu šaukiama už Kristų kovot... Norėčiau būt kunigu, apaštalu, Bažnyčios mokytoju. Mano širdis trokšta kankinės vainiko! Norėčiau karo lauke kristi, už mūsų motiną, šventąją Bažnyčią, bekovodama. O Dieve, norėčiau pereit visą pasaulį ir visur skelbt Tavo vardą! Aš norėčiau visuose stabmeldžių kraštuose pastatyti kryžių*.

Teresėlės degąs noras nesudega tuščiom. Jos meilė nebergždžia. Savo malda, pasiaukojimu Bažnyčiai daugiau už daugelį kunigų ji pasitarnavo.

Moksleivės, įvairaus plauko inteligentės kartais lūkuriuoja, vietoj tūpčioja ir nesusivokia, kokia jų misija Bažnyčioj.

Kabaretų damos, gatvės mergaitės, moterų salionų garbintojos, plačiaširdės moksleivės, pasukit į simpatiškąją, moderniąją Teresėlę, ir ji jums misiją nurodys.

4. KADA DANGUS ROŽĖMIS LYJA

Šių laikų žmonėms ne visi šventieji lygiai, vienodai širdį traukia. Kiekvienas istorijos amžius, ar bent epocha, turi savo specifinius šventuosius. Su liūdesiu tenka iškelti: kartais šventieji muziejiškai, net karikatūriškai mums vaizduojami. Pats šventumas negali būt karikatūra. Bet visokie per uolūs stebuklų ieškotojai, visokie šventakaliai, siauro proto ir siauro šventumo agentai sutraukia šventuosius į tokias nežemiškas, nemirksinčias personas, kad mes ir iš tolo jų bijom.

Visai kas kita su meiliaširde Kūdikėlio Jėzaus Teresėle. Kada tango skausmas širdį suvinioja, kada klernetas gailiu skausmu orą perplėšia, armonika sielą atidaro, kada ekspresai, mašinos vienos kitą kaip patrakę lenkia, savo nuostabia siela sušvinta Teresytė, rami, šventa, mums suprantama, nešlykšti, tyra, kaip mergytės ašara.

Ak, kokia ji artima žmogaus sielai! Ji šios žemės purve išdygusi gėlė. Ir ji mylėjo ir kentėjo, kentėdama mylėjo. Ji gyvenimo šventoji, nuo gyvojo gyvenimo jokiom barikadom neatskirta.

Ji puiki šposininkė. Krykštaudama nori, kad jos mamytė numirtų, ir tik todėl, kad į dangų nueitų. Bet, mamytei mirus, ji nenori čia palikt: ji prisiglaustų prie mamytės, įsisuktų į jos rūbus — ir kartu slapčia dangun. Juk Dievas jos neatplėštų nuo mamytės, nebeišvarytų atgal.

Ji gudri, apsukri. Dėl jaunumo vienuolynan nepriimama, ji eina pas vyskupą leidimo. Kad senesnė atrodytų, išpūrena, suvelia sau plaukus, tuo apgausianti manydama.

Ji turi žemiškų silpnybių, šešėlių. Dar maža išdykėlė būdama, nekartą savo sesutę apkuldavo, apstumdydavo. Kada kartą jai davė žaislų išsirinkt, ji viską viena sau susigrobė, susikrovė. Ir paerzint ji sugebėdavo. Jos tėvelis prašo ją ateit, o ji besisupdama, paukštyte ore plevesuodama, išdidžiai atšauna neisianti: tegu pats tėvelis pas ją ateinąs. Pakoliot ji taip pat mokėdavo: bjaurybe išplūsta auklę, jai nepataikiusią.

Žmogumi ji klupdavo, truputį slystelėdavo, angelu keldavo, savo meilės širdį aštriu, karčiu gailesčiu suspausdama.

Jos šventumo kelias ne aštriuose spygliuose vartytis, ne pelus, gyvates valgyt, ne akmeniu krūtinę pliekt, bet... m y l ė t, be galo, be krašto Kristų mylėt ir iš tos meilės viskuo Jam pasiaukot:

---

* W. M u t, t. p. 55.

„Ateities“ Redakcija širdingai dėkoja Ponams Žagrakaliams Zarasuose, paskyrusiems mūsų reikalams 20 egz. tik ką išversto suomių rašytojos Maila Talvio romano „Varpas“

— Čia žemėj tereikia viena: mesti Jėzui po kojų kasdieninių mažų aukų gėles ir laimėt Jo širdį ištikima meile! Tokiu būdu aš laimėjau Jį ir tikiuos maloningai būsianti priimta*.

Arba, va, dar nepaprastos išminties perlas:

— Užtenka būt nusižeminusiam ir savo netobulumus su malonumu kęst: štai tikrasis mūsų šventumas!**

Aštrus gyvenimas, jos manymu, nebūtinas kelias tobulybėn.

— Jei sakau gyvent aštrų gyvenimą, tai čia nemanau apie dideles šventųjų atgailas. Aš pasitenkinu vien savo savimylai pasipriešindama, nežymiai iš meilės patarnaudama, pasiaukodama***.

O Šventoji Dvasia leido jai suprast, kad dvasios ir širdies apsimarinimai nepalyginti daugiau ją pašventina****.

Ir taip jos šventumą begalinė meilė, meilė ir kančia, pasiaukojimas sudarė. Štai patrauklus šventumas, ne baidyklė, o žvaigždė vedamoji, gaivi rytmečio rasa. Šitoks šventumas atidaro moters širdį, aukštyn trukteli vyro protą.

Gryna, šviesi auka buvo visas žydraakės Teresytės gyvenimas. Savo jauno, vos patekėjusio gyvenimo rytą Teresėlė išvysta jau ankstybąjį gyvenimo vakarą. Tik iš šio audrų ir ramybės krašto ji taip pat su meile iškeliauja. Ir ši jos aistringoji žmogaus sielos meilė nenutrūksta su žeme, jai mirus.

— P o s a v o m i r t i e s l e i s i u ž e m e i r o ž i ų l i e t ų.

Ir prapliupo dangus rožių lietum, kada žemė tauriosios rožės — Terėsėlės neteko. Modernios Šventosios Teresytės užtarimu, įsikišimu suvargęs moksleivis, prispausta moksleivė, nualinta žmogaus siela, nušliurintas kūnas jau daug sulaukė rožių — malonių, bet dar daugiau dabar jų sulaukia.

*

* *

Teresyte, šis mano straipsnis apie Tave yra anais metais Tau duoto pažado paskelbt malonųjį Tavo rožių lietų, jei ir mane jis suvilgys, realizavimas. Kada visi nuo manęs nusisuko, bėgo, kada dideli ir maži ponai dėl manęs ėmė būkštaut, ir šešias lentas jau iš anksto man kalė, aš tada, kaip žinai, pasukau į Tave, Tavo rožių lietų prisiminęs. Ir gausiom Tavo rožėm sukvipo man dangus, daugiau negu ir numanyt galėjau.

Panevėžys, Šv. Teresytės šventėj

---

* W. M u t, t. p. 36.
** Sielos istorija, 177.
*** Sielos istorija, 197.
**** Sielos istorija, 167.

PAVERGTOSIOS LIETUVOS INTELIGENTAS LIET. NOVELĖJE

Žemaitė. — Šatrijos Ragana. — G. Petkevičaitė. — A. Vienuolis.*

1. Lietuvių kalboje žodis „inteligentas“ vartojamas aukštąjį mokslą baigusiam ar šiaip apsišvietusiam žmogui žymėti. Apsišvietusiu vadiname tokį žmogų, kuris turi bent minimumą bendrojo išsilavinimo ir savos specialybės žinių. Anot prof. Šalkauskio, inteligentu negalima vadinti to žmogaus, kuris neturi susidaręs aiškios, apgalvotos, pagrįstos pasaulėžiūros. Inteligento tiek fizinės, tiek psichinės galios yra išplėtotos ir naudojamos darbui, ypač kūrybiniam. Inteligentas pasižymi iniciatyviniais, orientaciniais bei kombinaciniais sugebėjimais. Toje šalyje, kur yra daugiau šviesuolių, paprastai ir kyla kultūra, civilizacija. Inteligento savybės visuomet yra ir vado savybės, todėl šviesuomenė turi didžiulės reikšmės naujoms idėjoms plisti masėse. Ir mūsų šalyje pirmąsias tautinės sąmonės mintis, pirmuosius kultūros darbus pradėjo inteligentija, kuri paskui save patraukė liaudį.

Lietuvių šviesuolių ėmė atsirasti XIX š. pradžioje; jų daugiausia davė Vilniaus universitetas, bet jų skaičius buvo dar labai mažas. Žymiai daugiau mokytų žmonių atsirado panaikinus baudžiavą, valstiečiams savo vaikus ėmus į mokslus leisti. Didesnę jų dalį sudarė kunigai, mažesnę — kitų profesijų inteligentai. Jų gyvenimas jau buvo atskilęs nuo liaudies, jie jau buvo išėję iš kaimo, bet dar neturėjo nei savo luomo, nei savų tradicijų ir visa tai pasisavino iš lenkų bajorijos. Naujas darbas, kitokios sąlygos formavo naujų žmonių tipus, kurie prakalbėjo ir mūsų literatūroje. Bandysime panagrinėti tą mūsų šviesuolį, gyvenusį pavergtojoj Lietuvoj, kurio šešėlis ar net atvaizdas — kartais tikras, kartais iškraipytas — atsispindėjo mūsų novelėje. Neėmiau sau medžiagos iš priešaušrio ar „Aušros“ laikų, nes to meto raštai arba neturi literatūrinės vertės, arba labai mažai telietė šviesuomenę: visas, beveik, žadintojų dėmesys buvo nukreiptas į liaudį. O jei ir reiškėsi atskiros mintys tuo klausimu, tai beveik išimtinai publicistinio pobūdžio.

Valstietis inteligentuosna eina

Prieškarinis inteligentas iki keliolikos metų augo kaimo aplinkoje; žiemą lankė netolimą pradžios mokyklą, vasarą ganė su draugais tėvo bandą. Tokią nujaučiame Atkočaičio (Vienuolio „Pati“), Budrio (Vien. „Idealistas“) ir kitų vaikystę. Jų tėvai, dažniausiai — pasiturį, šviesesni ūkininkai, motinos — paprastos, nuoširdžios, geros moterys. Tokią prisimena Atkočaitis, Petras Janulis (Vien. „Grįžo“). Į gimnaziją išvežti padėdavo giminės, ypač, jei būdavo dėdės kunigai, pvz., Milašiūną (Vien. „Studiosus“). Tokie ir vargo mažiau matydavo, linksmiau ir laisviau gy-

* Patiekdama literatūrinių nagrinėjimų bendromis temomis, Redakcija tikisi duosianti moksleiviui apsčiau medžiagos įvairesniam reikalui, nes čia nagrinėjama ne kuris vienas autorius, o visa jų eilė.

vendavo. Bet, dažniausiai, visos pajamos nutrūkdavo tada, kai moksleivis, norėdamas baigti gimnaziją, lankyti universitetą, atsisakydavo važiuoti į kunigų seminariją. Ryški to tėvų — vaikų konflikto iliustracija yra Petkevičaitės novelė „Nebepirmas". Tėvas negaili sūnui jokių išlaidų, kol tikisi jį kada nors kunigu būsiant — kilniu, gerbiamu, turtingu žmogumi. Ir nieko nėra jam baisesnio, kaip tos vilties netekimas. Tuomet sūnus jam nebe sūnus. „Nebedovanočiau aš tokiam paleistuviui!... išsivedęs kur į pašalį, nušaučiau jį, kaip šunį: pražudei tu mano kruviną prakaitą, tai žūk ir pats!..." Dar baisesnis bejėgis motinos skausmas. „Tu mane greičiau grabe pamatysi, o ne aš tave ne... ne kunigu! Jeigu tu manęs neklausysi, tai neregėk per mano ašaras laimės savo gyvenime!" Bet jaunuolio neišgąsdina nei tėvo rankų smūgiai, nei motinos prakeikimai. Paragavęs, anot Žemaitės, saldžių mokslo vaisių, jis vienas, be lėšų, be pašalpų, išbėga į tolimą, svetimą miestą baigti mokslo. Tokia ir Vien. „Idealisto" Budrio karjeros pradžia. Sunkus repetitoriaus, raštininko ar kitoks darbas pragyvenimui užsidirbti, mokymasis naktimis, skurdas, šaltis, badas praskamba toje šešerių metų tyloje nuo jaunojo Budrio (G. Petk. „Nebepirmas") iškeliavimo iki jo grįžimo namo mirti jį išvariusiųjų tėvų akyse. Gi kiti išlaikydavo tokį gyvenimą; vasarą grįžę paviešėdavo pas vieną, kitą turtingesnį draugą, kaip Biliūno „Pakeleivingi", atsigaudavo. Šios novelės studentas net nebe ūkininko sūnus: tai, matyt, miestelio proletaras. Ir ypač sunkus gyvenimas jam pasirodo atostogų metu, kai visi namo grįžta, o jis neturi kur eiti. „Kad nors lizdelį kokį turėtum, nors nedidelį, ė dabar — neturi nei kur prisiglausti. Užeina kartais toks biaurus ūpas, kad visas pavydžiu tiems, kurie nors mažą žemės sklypelį turi; žinau, jog ir jiems gyvenimas nesaldus, labiausiai mažažemiams, bet vis dėlto savas lizdas..." Ir taip visą mokslo laiką gyvena jie tarp svetimųjų, didesnę jo dalį tarp nelietuvių. Tad ir skverbėsi į sudėtingą, neišbandytą, neužgrūdintą valstiečio sąmonę svetimos mintys, pažiūros, nusiteikimai, o daugiausia per mokyklą. Beveik šimtmečiu pavėlavęs viešpatavo Rusijos universitetų gamtos fakultetuose Darvinas, filosofijos — H. Spenseris, Hekelis, o slaptuose studentų rateliuose — Marksas. Idealesnio nusiteikimo jaunuomenė savo vadu laikė Tolstojų. Šviesuomenės sausa, negyva, oficiali pravoslavija intymiame gyvenime virto apatija, indiferentizmu, visišku abejingumu religinėms ir, kartu, filosofinėms, etinėms problemoms. XIX š. pabaigoje įsivyravęs nihilizmas buvo moralinio palaidumo priežastimi; plintąs komunizmas nuolat kurstė nepasitenkinimą rusų valdžia, biurokratija, bajorija. Tomis idėjomis netrukus ims gyventi ir į rusų mokyklas patekęs lietuvis moksleivis, studentas, inteligentas. Kilę iš pamaldžių, tikinčių šeimų, dažnai kuniguosna skirti, tie jaunuoliai neišsinešdavo iš namų sąmoningo tikėjimo. Todėl nepalankioje atmosferoje greit išblėsdavo mistiniai religiniai nusiteikimai, ir tas žmogus tapdavo „ateistu" — atseit, nebeidavo išpažinties, nebepasninkaudavo, nors kartais dar... melsdavosi vakarais prieš guldamas, kaip Meldeikis (Vien. „Beždžionės")! „Kaip palikai ateistu ir be jokios religijos? Kiek daug reikėjo tamstai išvargti, iškentėti, kol visa tai išgromulojai?" — klausia dar tebetikįs *Rudis* vieną jų. Tas nemoka atsakyti, nes nenori prisipažinti nieko negalvojęs, nekentėjęs tokios katastrofos dėliai. „Tai buvo tik pelėsiai, aptraukę senai stovintį vandenį. Ir taip jau nekaip susidėjo jų gyvenimas, o čia dar kasdien kortos, kasdien nuobodi sunki tarnyba, kasdien svaiginamieji gėrimai, meilu-

žės ir materialinis susivaržymas padarė juos tiesiog vienašaliais galvočiais, lėlėmis, pražuvusiomis tautos aukomis ir kandidatais į inteligentijos paskuilakus". Vienas tokių tipų ir yra Meldeikis (Vien. „Beždžionės"). Nors jis seniai nebepildo religinių pareigų, bet nepasninkavęs Didž. Savaitę, jis jaučia sąžinės nerimą. Velykos su visa savo mistine simbolika priminė jam vaikystės meto religinius išgyvenimus. Velykų naktis bažnyčioje jį nuteikia tikrai, nuoširdžiai maldai, bet, pamatęs draugą, jis tuojau susivaldo: baimė, kad jo nepavadintų tamsuoliu, atsilikėliu vėl atšaldo jį, užgniaužia religinę nuotaiką. Čia būta ir nejautraus, skeptiško žmogaus drovumo parodyti savo giliausius, skaisčiausius jausmus kitam tokiam pat indiferentui. Bulvaro suolely praleidęs Prisikėlimą, Meldeikis pasimato blogai gyvenęs, didžiai nusikaltęs, biaurisi pats savimi. Tai tėra viena atgailos sąlygų, bet tikros atgailos pas jį dar nenujaučiame. Panašūs velykiniai išgyvenimai yra ir dr. Stonio (Vien. „Aleliuja") gražų, saulėtą pavasario rytą pagauto religinio žmonių džiaugsmo. Bet jie nesukels jokių gilesnių minčių, svarstymų, nes savo susijaudinimą dr. Stonis priskiria nervams. Tuo labiau, kad jis greit vėl grįš į savo seną aplinką, į tų pačių sumaterialėjusių mokslininkų atmosferą, kuri buvo ne tik nepalanki religiškai filosofinėms studijoms, bet savo absoliučiu indiferentizmu šaldė kiekvieną tokią mintį pačioje pradžioje.

Buvo ir tokių, kurie nesitenkino tėvų įkvėptu, greičiau paveldėtu tikėjimu. Jausdami menką jo filosofinį pagrindą, stengėsi patys jį įsigyti. Rudis (Vien. „Beždž.") išnaudoja miesto teikiamas progas pagilinti savo mokslo ir meno žinioms, lankydamas muziejus, teatrus. Neaiškių religinių klausimų išsprendimo jis ieško vieno rusų dvasiškio profesoriaus paskaitose; lankosi studentų susirinkimuose tų klausimų aiškintis. „Grįždavo Rudis iš tokių paskaitų susirūpinęs ir giliai susimąstęs. Ir regėdavosi jam, kad visai jau nėra toks paprastas žmogaus gyvenimas, kad nebūtų ko apie jį galvoti".

Ne vien religinį indiferentizmą ir filosofinį nihilizmą perteikdavo lietuviams rusiškoji mokykla. Joje lietuvis suartėdavo su rusų kultūra, pasiduodavo jos galingesniam, negu valstietiškai-lietuviškosios veikimui. Neįučia nyko skirtumas tarp katalikiška ir pravoslaviška, tarp lietuviška ir rusiška. Ypač galimas atrodė tų dviejų dvasių suliejimas, net rusiškosios asimiliavimas lietuvio inteligento šeimoje. Vienuolio „Idealisto" Budrys, būdamas tikintis, veda žmoną pravoslavę-rusę prieš tėvų valią. Jis svajojo vaikus krikštyti lietuvių tautiniais vardais, svajojo supažindinti žmoną su Lietuva, neabejodamas, kad jinai ją pamils. Prieš vestuves jis žavėjosi gražiomis Tatjanos kalbomis ir tikėjo jomis, kaip ir ji pati. Bet po vestuvių, ypač po kelionės į tėviškę, Budrys pamato, kad jo žmona yra visai kito pasaulio žmogus. Smulkių bourgeois dukteriai buvo svetimas kaimas su savo darbais, gamta, žmonėmis; ji negalėjo gyventi be miesto pramogų, triukšmo, minios. O Budriui miestas buvo pragaras, „kur viskas užnuodyta velnio alsavimu: ir oras, ir siela ir visa miesto buitis! Tik turtuoliams ir ištvirkėliams didelis miestas — aukso dugnas, o tokiem kaip mudu — aukso spąstai". Gamta su visais savo garsais jam buvo „Amžinojo Dievo šneka". „Tik malda, darbas ir gamta tegali žmogui laimės duoti, o ne kokie nors civilizuoto žmogaus sugalvoti pasilinksminimai". Tatjanai religija yra tam tikras paradas cerkvėje, todėl jai keistas Budrio sielojimasis ja. Budrys turi ne tik išsižadėti savo tikslo grįžti kada nors į Lietuvos

kaimą, bet negauna net visų atostogų namie praleisti. Pagaliau jis turi sutikti ir vaikus pravoslavų tikėjime krikštyti. Jis pajunta pralošęs savo gyvenimą su visomis svajonėmis ir planais. „Jautės pats kaltas, pats padaręs didelę klaidą, pats apsirikęs, skaudžiai apsirikęs, kad viskas jau po laiko ir kad nieko nei bepataisyti, nei permainyti jau nebegalima". Jis buvo per silpnas kovoti prieš žmonos giminių štatą, atėjusį su popu jo sūnaus krikštyti; per silpnas jis buvo vienas atsispirti uošvio įkalbinėjimams mesti svajojus apie visuomeninį darbą Lietuvos labui, nes už tai gręsė kalėjimas, ištrėmimas. Svetima, galinga, sena aplinkos dvasia siurbė iš jo tūkstančiais čiulptukų tautinį atsparumą, kaip šaltas oras atšaldo išmestą ataušti geležį ...

Girininkas Atkočaitis (iš Vien. „Pati") panašaus charakterio žmogus. Jis jautrus, melancholikas, paprastas ir sąžiningas, karštas lietuvis patrijotas. Žmona — dvarininkų kilimo, bet tos pačios rusų miesto kultūros auklėtinė, tuščia etiketo lėlė, plačios, biurokratiškos sąžinės. Ji myli savo vyrą, nori jam gero, bet visai jo nesupranta. Atkočaičio svajonės apie tylią šeimos laimę išgaruoja; jo tautinius įsitikinimus žmona laiko keistais, pavojingais kapryzais, nors kartais ir pataikauja jiems įsiteikdama vyrui. Ji nenori nieko girdėti apie vaikus, ji visa pasinėrusi miesto intrigose, pažintyse, rūpesčiuose dėl vyro karjeros. Atkočaitis toje atmosferoje jaučiasi lyg sveikas, jaunas ąžuolas, persodintas į tvankų, ankštą šiltadaržį. „Juk aš niekuomet nepriprasiu ir neprisitaikinsiu nei prie jos, nei prie jos salono draugijos. Taip ir smilksiu visą gyvenimą vienui vienas". Atkočaitis meta žmoną, vietą, karjerą ir išklysta bastytis todėl, kad buvo perstiprus duotis nugalimas niekšingos, supuvusios buržuazijos, ir per silpnas, kad vienas ją nugalėtų, sau palenktų.

Tautinės sąmonės kilimas

Sąmoningu tautiniu gyvenimu gyventi pradėjo pirmieji irgi inteligentai, ar tai bajorai, ar tai iš liaudies kilę. Pirmųjų pavyzdžių galima rasti M. Pečkauskaitės apysakose, pvz., „Dėl tėvynės", kur sulenkėjęs dvarininkas Rimša skundžiasi savo giminių sulietuvėjimu. „Tėvui mirus, viskas ten atsimainė: lenkiška biblioteka uždaryta, lenkiški atminimai išmesti, lenkiškų laikraščių vietoje lietuviški, visi lietuviškai kalba ..." Panašiu keliu eis ir daktaro atversta Viktutė, tokių pat įsitikinimų yra ir „Vinco Stonio" panelė dvarininkaitė, mokiusi kaimo vaikus lietuviškai, taip jiems pasakojusi Lietuvos istoriją, kad jie ją pažintų, suprastų ir pamylėtų. Žemaitės „Atžaloje" iš sulenkėjusios šeimos kilęs jaunuolis irgi žada tokį pat tipą. „Viktutės" daktaras yra vienas tų idealiųjų patrijotų, kurių mes turime ir istorijoje, kuriuos vaizdavo ir Vienuolis savo „Aukoje" ir Žemaitė savo daktaru Urbeliu. Inteligentai gyvenę miestuose, sudarydavo lietuviškas draugijas, rūpinosi mokslus einančių lietuvių šelpimu, spauda, turbūt, ir pasaulėžiūros klausimais, nes tuomet kūrėsi tokios organizacijos, kaip ateitininkai ir aušrininkai. Budriui (Vien. „Idealistas") žmona prikiša, kam jis lankosi lietuvių susirinkimuose; Atkočaitis (Vien. „Pati") pradžioje susirašinėja su savo buvusiais mokyklos draugais, skaito lietuviškus laikraščius, iškabina lietuvių dailininkų paveikslus savo kambary. Rudis (Vien. „Beždž.") irgi bando prisidėti prie lietuviškojo sąjūdžio, bet lietuviai studentai moka tik gražiai pakalbėti apie atgimimą ir ragina jį grįžti tėvynėn dirbti. Rudis nori konkretesnio darbo.

Bet daugelis inteligentų nutrupėdavo lietuvių tautai įvairiausių sąlygų dėliai. Pavyzdžiui, Vaižganto „Pono Direktoriaus" banko buhalterį Juodžiūną „į gimnaziją iš neturtingo ūkio išvedė ir į miestą nuvedė, ir sparčiai, nesugaištant, jį išeiti vertė viena pati skaisčiai spinduliuojanti žvaigždė, labai panaši į sidabrinį rublį". Jo taupumas, net šykštumas, neleido susiartinti su lietuviais ir jų draugijomis, nes ten būtų reikėję aukoti laiko, ar pinigų; nėjo nei į susirinkimus ir, užsiminus, temokėjo viską pašiepti". Tik karas, „širdžių dezinfekatorius" jį padaro geru žmogumi ir lietuviu.

Santykiai su kaimu

Lietuvio vardas inteligentą ankštai rišo su liaudimi, su kaimu. Nulietuvėję šviesuoliai į kaimą žiūrėjo Pūkštos akimis (Pečkauskaitės „Dėl tėvynės"). Apie litvomanus jis sako: „Keisti žmonės, iš tikro, kursto mužikus ir kam? Juk žmogus sutvertas dirbti. Žmogus dirbdamas stipriau ir gyvenimu gėrėjas ir geresnis yra, nes nėra kada piktoms mintims į galvą ateiti; o kaip tik yra daug laiko, žmogus palieka tinginys, pradeda gert — ir toks galas visų tų socialistinių svajonių". Kas žino, ar neprieitų panašių įsitikinimų ir dr. Stonis (Vien. „Aleliuja"), kuris į Lietuvą atvažiuoja tik dvarą pirkęs kartais atostogų praleisti. Kaimas jam tolimas, svetimas. Net tarnai jo nelietuviai. Studentas medikas Milašiūnas (Vien. „Studiosus"), jei ir svajoja apie tai, kad miesto beturčiai geriau padarytų apsigyvenę kaimuose, bet jokių socialinių reformų nekombinuoja, nekuria. Kaimo jis pasiilgsta tik susipažinęs su išmintinga, rimta sodžiaus mokytoja Onute, kuri jam parodo visą miesčioniškumo menkystą. Tada ir jis panori būti „tik žmonijos tarnas, jos kūno ir dvasios žaizdų gydytojas". Panašiai apie kaimą svajoja ir Budrys (Vien. „Idealistas"); kiek konkrečiau buvo ėmęsis kaimui padėti Atkočaitis (Vien. „Pati"). Pirmaisiais tarnybos metais jis dar rėmė tėvus, mokė brolius, seserims prižadėjo pasogos; planavo nusausinti viso valsčiaus balas, pripirko namiškiams žemės ūkio mašinų, bet ir tų pradėtų darbų neištesėjo iki galui. Grįžti į Lietuvos kaimą jis negalėjo todėl, kad jau buvo visai, nebeprigydomai atskilęs nuo jo, formuodamasis svetimos kultūros dvasioje; tokie, jei ir grįždavo į tėviškę, tai kaip Janulis (Vien. „Grįžo"), tik mirti tarp savųjų.

Lietuviai inteligentai dažnai pastebėdavo savo kaimo tamsą ir skurdą, bet nemokėdavo kovoti su juo. Marcelė Kirlaitė (Petkevič. „Dievui atkišus") yra rimta, daug galvojanti moteris. Susitikusi akis į akį su baisiuoju kaimo vargu, ji nuleidžia rankas, dar nemokėdama su juo grumtis. Ji pati juokiasi iš savo išmaldų, kurios nieko negelbsti, bet kitų priemonių ji dar nežino. Konkrečiau kaimiečiams padeda vaistininkas su klebonu (M. Pečkausk. „Kraičiai"), sumanę miestely įsteigti ligoninę. Panelės Lapienaitės (Vien. „Rudens gėlės") — viena gydydama žmones, kita keldama sodininkystę ir daržininkystę, dirbo kaimo kultūrinimo darbą. Jos abi žiemą mokydavo vaikus, net suaugusius žmones skaityti rašyti, pagrindinių ūkio žinių. Gražią pasiaukojusią asmenybę parodo Vienuolis savo novelėje „Auka". Herojus — Anykščių daktaras — rizikuodamas savo sveikata ir gyvybe važinėja nuo vieno ligonio pas kitą, aktyviai dalyvauja visuomeniniame gyvenime — jaunimo, teatro mėgėjų būreliuose. Pas vieną ligonę jis užsikrečia šiltine. Jo priešmirtiniuose pasikalbėjimuose su piktąja dvasia yra kiek paliesta fiosofinių minčių. Panašiai kaip Jono Karamazovo pasikalbėjimas su velniu yra jo paties sąžinės ir įsitikinimų susidūrimas,

taip ir Vienuolio daktaras prieš mirtį tartum išmatuoja savo darbus kitu mąstu, pervertina savo auką kitu atžvilgiu; jis bando palyginti dvi vertybes — savo gyvybės auką kažkokios šiltine sergančios ligonės dėliai ir laimingą gyvenimą su mylima moterimi. Galbūt, visai neverta buvo rizikuoti savo gyvybe, gal, apskritai, ir kiti jo sumanymai, planai nėra jau taip labai vertingi? „Tu išstatysi (ligoninę), o atėję kokie valkatos visą tavo darbą išgriaus ... O ir išstatęs, manai, tapsi pats laimingas arba žmonėms duosi laimės, arba padarysi juos laimingesnius? Ne, daktare, klysti: kaip tu žmonėms laimės neduosi, taip ir jie tau ... O kai dėl vedimo, tai nesigailėk, daktare: kaip niekas vaistais dar neįgyja sau sveikatos, taip vestuvėmis — laimės!" Jei žmonės yra niekšai, nedėkingi, tai gal visai neverta jiems dirbti? Piktoji dvasia kalba jam: „Man visai pakaks ir to, kad tu, daktare, nors prieš mirdamas išsižadėsi savo teisių laimei, sutiksi, kad gamtos karalius — ne žmogus, tik žvirblis, ir paniekinsi visa tai, ką per savo trumpą gyvenimą taip mėgai ir mylėjai". Bet tos abejonės neprivertia daktaro pasigailėti savo aukos, pripažinti, kad žmogus — žvirblis, kad nėra neprasmingesnio žodžio už „tobulybę": jis lieka ištikimas savo įsitikinimams.

Kunigų luomas

Lietuvoje ilgai negalėdavo gauti vietų ne rusai inteligentai, todėl lietuviškajai šviesuomenei čia atstovavo katalikų kunigai. Bet mūsų novelėse nerandame gerų, žmonių mylimų, liaudžiai artimų kunigų tipų. Čia neatsispindi kunigų darbai liet. tautiniame susipratime, žmonių gerovės kėlime; tiek Žemaitės, tiek Krėvės, tiek Vienuolio senosios kartos kunigai yra sulenkėję, savanaudžiai materijalistai, žmonių skriaudikai. Kun. Urbonas (Vien. „Paskutinė vietelė"), pasenęs ir nuskurdęs, įsivaizduoja, kad žmonės, tai didžiulė minia, kurią pasikinkę išnaudoja gudresni, mokytesni, išmintingesni. Nusilpę jie turi užleisti vietą kitiems, kurie savo ruožtu ją valdo. Krėvės klierikas („Bedievis") arba kun. Maldutis (Vien. „Užžėl. taku") žada būti arba siauraprotiai fanatikai, dogmatistai, arba doriniai išlepėliai, nė kiek nesirūpiną savo žmonėmis. Tik vos paminėtinas M. Pečkauskaitės kunigas klebonas („Kraičiai") yra vienos labdarių organizacijos pirmininkas. (Kitu atveju duosime tos pačios autorės pokarinius inteligentus liet. novelėj. *Red.)*.

ELINA BUJOKAITĖ

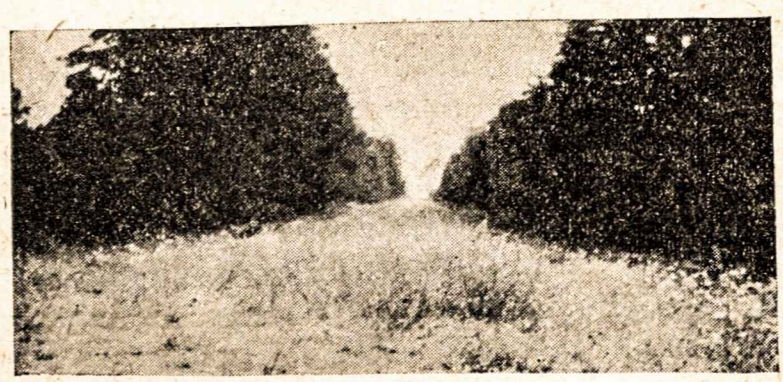

UŽŽĖLĘS VARĖNOS VIEŠKELIS VILNIUN

L. ŽITKEVIČIUS

PAŠNEKESYS PRIE MALŪNO

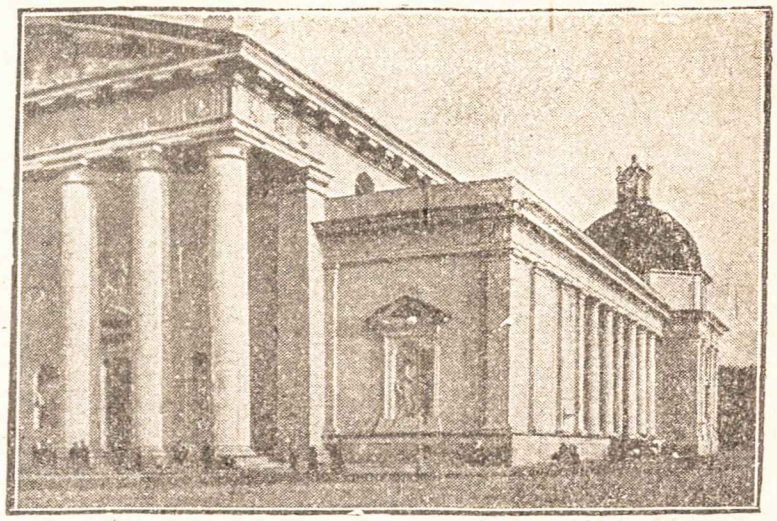

VILNIAUS BAZILIKA

Tą dieną visa sukosi. Negana, kad žemė sukosi aplink saulę, bet ir pati saulė vikriai nėrė dangaus skliautu. Jos spinduliai užgavo žalią sporto aikštę, kur sukosi šimtai jaunuolių. Lyg pritardami jiems, palengva raižė orą didingi malūno sparnai. Aš taip pat sukausi. Ir jei tikėti, kad kiekvienas sukimasis turi savo tikslą, tai galiu pasigirti, kad mano sukimosi tikslas buvo nepaprastas. Užsimojau pasišnekėti su kunigėliu Alf. Sušinsku, maloniu „Ateities" bendradarbiu ir moksleivijos prietelium. Na, ir sukausi. Prikibau prie kunigo, kaip piktas pinigas.

— Kas, Jūsų nuomone, yra geriausias mokinys?

Dar beveik nespėjo mano neišmiklintu liežuviu nuslysti klausimas, o jau išgirdau aiškų, kaip penki pirštai, atsakymą:

— Ogi, brolau, tas, kas mokyklos ir šalia mokyklos darbą varo lygiai vertindamas. O tas mokinys, kurs pažymiais yra pirmasis, bet trimestro metu neperskaito nė vienos knygos, yra paskutinis. Mokslas testovi pirmoj vietoj, bet šalia mokslo reikia ir apsiskaitymo.

— Ar pakankamai moksleiviai skaito dailiosios literatūros?

— Atėjo laikai, kad mes meniškai kalbėtume ir rašytume. Deja, moksleiviai maža kreipia į tai dėmesio. Perka šlamštus po 2 litus, o savieji būna neskaitomi.

Po tokio atsakymo jau buvau pasirengęs klausti, kada gi mūsų moksleiviai ims literatūros lobyne pilnai orientuotis ir kas čia kaltas, kad tiek ilgai delsiama. Bet tas mano mintis išsklaidė staiga uždrožtas maršas ir netikėtas sportininkų pasirodymas. Nejučiomis nukrypau į kitą temą:

— O kaip kunigas žiūrite į moksleivių sportą?

— Kas dūšiai nuodėmė, tas kūnui nesportavimas. Jaunieji katalikai būtinai turi būti geri sportininkai, jaunosios katalikės — geros sportininkės, balerinos. Mes turime mokėti Dievo garbę gražiai jaunatviškai suvesti harmonijon su kūno kultūra.

— Beje, o kokios nuomonės esate apie jaunųjų religingumą? — užklausiau, pagavęs momentą.

— Džiugu konstatuoti, praėjo laikai, kad moksleivija būtų nereliginga. Šiandieną daugelio moksleivijos dūšioj Dievas gyvas. Daugelis moksleivių už Dievą gali pakelti ir sunkiausias kovas. Pirmųjų amžių kankinių kraujas neatšalęs, nesustingęs. Idėjos be Dievo moksleiviuose nepopuliarios.

Nespėjo kunigas atsikvėpti, o aš jau, pamatęs pievoje besisukančias mergaites, skubėjau su nauju klausimu:

— Ar šokot pats ir kaip žiūrit į šokius?

— Šokti šokau, tik gyvenimo sąlygos neleido daug šokti. — Šokis — menas ir pramoga, bet be skriaudos sielai. Kas drambliškai šoka, geriau tegu neina šokti. Kas savo mergužėlę tampo, kaip šuo naginę, geriau tegu neprakaituoja. Šokis turi sudaryti ritmiškų judesių kombinaciją. Kas šokdamas savo sielą nuskriaudžia, tas nevertas, kad kas jį vestų šokti.

— Hm... Ko čia dar užklausus?... Na, sakysim, ot... na, ot, kad ir... na, ot, kad ir apie moksleivių meilę...

— Tai ką jau, brolau, ar įsimylėjai, ar ką, kad klausi? Na, nieko, nepyk, dovanok, čia taip sau, dėl juoko. Tuo reikalu manau parašyti originalų straipsnį, nes iki šiol buvusiais tuo klausimu straipsniais nepatenkintas esu. Šis dalykas vargu ar išvengiamas. Užtat jis turi būti modifikuojamas, tvarkomas, tvarstomas. Kas čia savo vadžias paleidžia, savo jaunystės ekspresą gali sudaužyti. Šias jaunystės audras turi praleisti švelniai gaivindamasis Jėzaus Kristaus malonėmis, Sakramentais. Turi atminti: šios kančios neamžinos, jos praeina.

— Atsiprašau. Bet ar patikės šiais kunigo žodžiais įsimylėjusieji?

— Patikės ar nepatikės, bet tai yra daugelio moksleivių šios dramos išdavos. Be to, tai yra natūralu ir psichologiška, kad ši pirmoji meilė, įgavusi daugiau išminties, apgalvotumo ir patyrimo, paskiau lyg ir užgęsta arba nukrypsta į konkretesnę formą... bet tai, tiesa, jau būna labiau subrendus. Žinoma, pasitaiko čia ir kitaip. Turiu pastebėti, kad su meile žaisti negalima, ir su šia pirmąja meile reikia būti labai atsargiems.

Išgirdęs tokį atsakymą, kuo greičiausiai puoliau prie kitos temos, nebesusivokdamas, ar ji bus aktuali, ar ne:

— Kaip žiūrit į gimnazistus frantus? — ir tuoj pragiedrėjau nuo pat pirmojo kunigo sakinio:

— Malonu, kad paklausei. Esu didelis visokeriopo grožio šalininkas. Jaunieji katalikai neturi būti apskretę. Tiek mergaitės, tiek berniukai turi stengtis dailiai atrodyti. Pabrėžiu, tik be skriaudos tėvelių ir savo kišenei. Čia išlaidingumas turi būti „pagal Jurgį ir kepurė". Kas čia be atodairos pinigus taško, neišmintingai elgiasi.

— Suprantu. Norėčiau dar ko paklausti. Na, pavyzdžiui, įdomu būtų sužinoti kunigo nuomonė apie katalikų moksleivių spaudoj pasireiškiančius jaunuosius literatus.

— Visada esu kūrybinio gyvenimo šalininkas visose srityse. Bažnyčia laukia katalikų rašytojų, kurie savo talentu iškeltų mielojo Jėzaus Kristaus aromatingąjį meilės mokslą. Jaunieji rašytojai katalikai turi daug drąsios ekspresijos. Aš noriu, kad jie būtų gaivalingo stiliaus, patrauklių vaizdų ir nesupelėjusios formos žodžio dailininkai. Paskelbkit visos Lietuvos moksleiviams literatams: literatūrinis talentas be darbo, be miklinimo žlunga. Nepasisekus pirmiesiems bandymams, nenuliūsti. Viena tik noriu pabrėžti: kas savo literatūrinį talentą kreipia Kristui teršti, yra dukart tiek atsakingas, kaip paprastas katalikas inteligentas. Be to, štai kas svarbu: savuosius jaunuosius katalikus literatus turime populiarizuoti patys, nes to reikalauja pats gyvenimas.

— Girdėjau — kunigas kažką parengėt spaudai? Tiesa?

— Turiu keliems konkretiems didesniems dalykams schemas. Šiaip gi noriu naujoviškai, kiek pasiseks, parodyti tiek moksleivio, tiek šiaip inteligento sielai, kad žmogaus siela be Kristaus yra skęstančiojo okeane

V. MAČERNIS

NĖRA LAIMĖS

Aš prie Tavo kojų, Viešpatie, ateisiu,
Vėjais gal atplauksiu prie Tavų akių.
Čia maldoj aš tyliai žodžiais pasikeisiu,
Pasiskųsiu, Dieve, kad gyvent sunku.

Daug žydėjo žemę puošiančių vosilkų.
Prieš akis man raibo tie laukai žali.
Liūdna buvo jausti meilės išsiilgus,
Kad be šito žodžio nieko neturi.

O dabar man dienos liūdnos, niūrios, melsvos.
Dangūs apsidengia pilkumu giliu,
Laikas neša saulę, žalios liepos gelsta
Nuogume suvirpa beržas pakelių.

Vėl sugrįš į žemę margaspalvės dienos,
Vėl rugiuos bus daugel mėlynų akių,
Bet neradęs laimės, pasiliksiu vienas
Pasiskųsti Dievui, kad gyvent sunku.

---

klaikus, tragiškas, beviltiškas šauksmas. Rengiu spaudai knygą, kuri keltų jaunuolių religingumą ir kartu priduotų gyvenimo džiaugsmo.

Ties šia vieta pašnekesys nutrūko, nes nebesumečiau, ko klausti. Antra vertus, abiejų dėmesys nukrypo į vidurį aikštės, kur rodė savo gabumus sportininkai komedijantai. Visi jie buvo užrištomis akimis ir visi taikė į tą pačią molinę puodynę, užmautą ant baslio. Juokingiausia buvo žiūrėti, kaip donkichotiškai raižė orą lazdų kirčiai, visai nekliudydami puodynės. Tačiau radosi ir tokių, kurie pirmu šveitimu nusuko puodynei sprandą bei kojas. Tada, žinoma, mes vėl grįžome prie savo pašnekesio.

— O kaip kunigo sveikata? — paklausiau, prisiminęs paskutiniuosius kunigo negalavimus.

— Ak, štukorius, nebūtum žurnalistas. Tuoj iki dūšios kaulo nori išmėsinėti. Na, gerai. Ačiū. Esu sveikas. Labai sveikas. Niekuomet tokios sveikatos nesu turėjęs. Apendicito operacija šią vasarą labai teigiamai atsiliepė.

Tokie kunigo žodžiai mane pilnai patenkino, ir aš jutausi savo misiją atlikęs. Aikštė ištuštėjo. Malūno sparnai palengva nustojo sukęsi. Nustojau sukęsis ir aš, savo širdyje pasižadėdamas visa, ką girdėjau iš gerb. kunigo, paskelbti visada jo pasiilgusiems „Ateities“ skaitytojams.

K. AUGAS

JIE NEŠA KŪRYBOS ENTUZIAZMĄ

300 „N. Romuvos“ numerių.

„N. ROMUVOS“ REDAKTORIUS J. KELIUOTIS

Nors kiekvienas mūsų žemės vaikas numano, kas sava, lietuviška, tačiau kiek daug sutinkame svetimuosin žiūrinčių, kiek daug mūsų pačių gimtąja kalba gundoma už sienos pasižiūrėti, susidomėti kultūromis, kuriose nuskęstų mūsų ir tautinis jausmas, ir tautinė kūryba, ir tautinė dvasia. Mes, kad ir jauni būdami, atsimename, kaip partijų laikais raudonasis komunizmas tų pačių lietuvių rankomis mainė mūsų trispalvę į raudonojo internacijonalo vėliavas. Mes neužmirštame, kaip, rodos, lietuviai rašytojai Krėvė ir k., barėsi už tai, kad mūsų teatrą norima lietuviškumu nuteikti, iš rusiškojo chaoso išvilkti. Mes esame stačiai įsižeidę, kad tas pats Krėvė su Trečiojo Fronto likučiais gražiai besikuriančiame lietuviškosios kultūros pastate organizuoja „liaudies frontą“ laikraščio „Literatūra“ pavidalu. Mums, jaunuomenei, nesuprantama, kaip Lietuvoje, kur bedievių ir neturinčių tautinio jausmo žmonių tėra mažuma, valdiškais pinigais leidžiama laikraštis, niekinąs Dievą, tautybę internacijonalu keičiąs. To mes nesuprantame ir nebegalėsime, turbūt, suprasti.

Užtat šalia šitos tautos gėdos mus iki dūšios gilumos džiugina tie, kurie idealizmu ir pavyzdžiu neša tautinį ir kūrybinį entuziazmą. Mes džiaugiamės „N. Romuva“, kuri, šiomis dienomis išleidusi 300-tąjį numerį, yra paskleidusi ir skleidžia vien tiktai lietuvišku krauju pulsuojančios

K. J. GUDAS

DIDŽIOJI XX AMŽIAUS PROBLEMA

Dvidešimtąjį amžių galima pavadinti asmenybės amžiumi. Masinio, beveidžio žmogaus amžių vadinti asmenybės amžiumi? — nustebsite. Betgi tai tikra tiesa. Epidėmijų laikotarpis yra sveikatos amžius, todėl, kad labiausiai rėkiąs klausimas tada esti — sveikatos klausimas.

Tat kokį kitą labiau degantį reikalą, jei ne vertingos asmenybės klausimą gali iškelti mūsų laikai, kada taip plačiai siaučia stabo ištiktosios dvasios epidemija?

Išniekintos sąžinės

Dvidešimtojo amžiaus katalikas aplink save mato mases žmonių, ant kelių ir net kniūpščia parpuolusių prieš aukso veršį, Venerą ir Bachą.

Pelnas ir smagumas, — štai vienintelės šių laikų beveidžio žmogaus siekiamosios vertybės. Nuostolis ir nesmagumas — tai dvi didžiulės jo blogybės. Spindįs auksas žiba prieš jo akis, o aistringa pakrikusi muzika spengia jo ausyse. Pasirinkęs šūkį „Panem et circenses", jis turėjo atsisakyti žmogiškosios garbės, savo laisvės vainiko — proto vadovybės. Pasidarė viešosios opinijos vergas ir savo paties aistrų pataikūnas. Jis turi lenktis prieš kiekvieną, kas pažada jo aistras patenkinti. Ir jų sritis be galo susiaurėjo. Jei velnias Kristaus nenugalėjo visomis trimis pagundų rūšimis, tai šių dienų beveidžiui žmogui užtenka pirmosios, — jis sukniumba po jos kojomis. Sutraukyti vergijos saito jis neįstengia, todėl kad jam tektų nemalonu-

---

kūrybos, straipsnių mūsų tautinės politikos klausimais (šviesuomenės ir liaudies santykių normavimas, išeivijos organizavimas, kultūrinio gyvenimo nepriklausomybė, lietuviškųjų tradicijų palaikymas, mokslo kūryba etc.). Visko šitoje vietoje, aišku, nė negalime aprėpti. Vien tiktai rinktiniams mūsosios kultūros darbininkams, kurie rašo J. Keliuočio „N. Romuvoj", suminėti reiktų ištiso „Ateities" puslapio. O kur visos tos originalios ir dinamiškai gyvos idėjos, kur tie planai, siekią net mūsų valstybės santvarkos!

Pati „N. Romuva" jubiliejui išėjo pasipuošusi gausiomis savo bendradarbių iliustracijomis. Ypač vaizdus literatūros skyrius. Prieš mūsų akis atsiskleidžia ištisas literatūros almanachas: F. Kirša, J. A. Herbačiauskas, A. Vienuolis, J. Dobilas-Lindė, M. Vaitkus, Putinas, Balys Sruoga, P. Vaičiūnas, Liudas Gira, J. Švaistas, J. Grušas, A. Vaičiulaitis, Kossu-Aleksandravičius, Bern. Brazdžionis, A. Miškinis, J. Ambrazevičius, Dr. J. Grinius, J. Marcinkevičius, P. Karuža, J. Paukštelis, K. Zupka, M. Linkevičius, L. Dovydėnas, Alb. Vaitkus, J. Liauda, Step. Zobabrskas, K. Pažėraitė, V. S. Gira, N. Mazalaitė ir k.

„Ateitis" džiaugiasi, kad jos skaitytojai savo besiformuojančiai religiniai tautinei pasaulėžiūrai plėsti gali rasti tokio gražaus ir kūrybinio entuziazmo, kurio mūsų inteligentijai neša kiekvienas „N. Romuvos" nr.

mų pakelti ir nuostolių turėti. Teisingai pasakė Sokratas Atėnų teisme, kuris jį pasmerkė mirti: „Nepykite ant manęs, kad sakau tiesą: juk nėr tokio žmogaus, kurs galėtų gyvas išlikti sąžiningai visur priešindamasis jums ar kitai kuriai miniai ir neleisdamas daryti valstybėje eibėms neteisingų ir neteisėtų darbų“ . Apie savo likimą išminčius pasakė: „Aš nuteistas, kad stigo man begėdiško drąsumo ir to noro teigti toki dalykai, kurie labiausiai būtų jums girdėti magėję . . . Tad ne taip sunku, vyrai, iš mirties išbėgti, daug sunkiau išvengti nedorybės, kadangi ši greičiau už mirtį lekia“ .

„Neblogi žmonės“

Šių dienų katalikas sutinka daug taip vadinamųjų „neblogų žmonių“. Jų yra ir jaunimo tarpe. Mokykloje yra mokinių, apie kuriuos jų draugai sako: „Tai neblogas, „fain“ vyras. Jo silpnybė yra kriminalinis romanas, tačiau jį galima dažnam reikalui panaudoti“. Dar daugiau panašių „neblogų žmonių“ yra plačiose masėse. Apie juos sakoma: „Šiaip jis neblogas žmogus, tik turi truputį silpnybės stikliukui. Jį galima visokiam reikalui panaudoti, tik reikia truputį pavaišinti. O tada ir teisme nereikės iš jo burnos su kableliu žodžio traukti“. Panašių „šiaip neblogų žmonių“ skaičius šių dienų visuomenėje yra didelis ir vis kaskart auga. Beveidžių masėse jiems dirva yra labai patogi.

Bolševikų darbų irgi vengiama pavadinti tikruoju vardu — plėšimu ir galvažudybe, — bet sakoma: „Rusijoje dabar daromi skaudūs experimentai“ ir t. t. Tokie ir panašūs terminai yra kieta, blizganti šių dienų žmonių masės pluta, po kuria knibžda eibės biaurių, be nugarkaulio, stora grubia oda padengtų, šlykščių gyvūnų. . . Jų skaičių padidina ir „šiaip neblogi žmonės“, kurie už pinigą viską gali padaryti. Gavę 10 litų jie gali garsiai sušukti: „Valio Lietuva!“ Kitą sykį, gavę 10 markių, jie dar garsiau šauks: „Heil Hitler!“ — „Šiaip visi jie yra neblogi žmonės, jautrios širdies: palesins išalkusį paukštelį, palaistys gėles, paglostys vaikui galvelę . . . Kartais moka dar ir „Sveika Marija“ sukalbėti . . .

Trūksta žmonių

Akivaizdoje tos beveidės žmonių masės, žmonių, kurių nemarios sielos turėtų būti Dievo tabernakuliais ir spinduliuoti dieviškąsias dorybes, o yra paskendusios aistrų ir momentų kaprizų verpetuose, — ne vienas šių dienų katalikas veikėjas sušunka: „Trūksta žmonių, duokit mums asmenybių. Mes turime iki valiai įvairių sričių, profesijų bei luomų darbininkų ir amatininkų“. Bet kaip maža taurios asmenybės žmonių! Daug yra tokių, kurie svetimomis rankomis mėgsta žarijas žarstyti, bet kaip maža tokios valios žmonių, kurie patys būtų už tiesą pasiryžę šokti į vandenį ir ugnį. Trūksta žmonių, kurie būtų vyriški savo veiksmų valdytojai, kurie jaustų tikrą atsakomybę už savo darbus, kuriais būtų galima pasitikėti, kaip žvaigždėtu dangumi, kurių atvykimas būtų taip tikras, kaip saulės užtekėjimas, kurie turėtų tikrai aiškius ir vertingus principus ir būtų jiems visur

ir visada ištikimi. Trūksta šiandien žmonių, kurie eitų tiesiu pareigos keliu, vis, ar jiems palankus ar nepalankus oras būtų: giedra ar ūkana, šaltis ar lietus, audra ar dargana juos siaustų.

Alcazaro 1200 gynėjų didvyriškumas dar kartą įtikino pasaulį, kad masės jėga turi nusilenkti ryžtingai, kietos valios asmenybei. Šių dienų valstybės vyrai jau pradeda šauktis asmenybių. Jie pradeda kaskart aiškiau suprasti, kad didžiojo šių laikų kultūros, civilizacijos ir valstybės priešo komunizmo negalima nugalėti vien fizine pajėga, bet reikia dvasios ginklo griebtis.

„Bolševizmą mes turime dvasiškai nugalėti, o ne kiek pasitenkinti taip reikalingu nedarbo šaltiniu. Pirmoj eilėj reikia sutvirtinti religinį šeimos, mokyklos ir visuomenės pagrindą“ — sako Čekoslovakijos ministeris Zajiček.

Nacionalsocialistas Rozenbergas Niurembergo iškilmėse pasakė: „Bolševizmas yra pragaro filosofija. Tasai sąmokslas, politiškai ir militariškai organizuotas, į kurį dedasi, nors su apgaulinga viltimi desperatų milijonai, negali jau būti nugalėtas vien policijos ir kariuomenės“.

O tai reiškia ieškoti atramos asmens sąžinėje. Doriniai vertinga žmogaus asmenybė — štai pasaulio istorijos audrose stipriausias atramos centras! Tai, ką šių dienų politikai pradeda suprasti, Katalikų Bažnyčia visad skelbė. Ji savo likimo, šventumo ir išsiplatinimo stipriausiu pagrindu, po antgamtinių jėgų, visada laikė savo ištikimųjų vaikų sąžinę.

Atkastas klausimas

Žmogaus su charakteriu klausimas, kurį naujai iškelia dvidešimtasis amžius, yra ne naujas klausimas. Nekalbant jau apie evangelijas, kurių lakštais jis raudona siule tęsiamas, juo buvo susirūpinęs ir stabmeldiškasis pasaulis. Nuolat minimas Diogenas su žibintu žmogaus ieškojęs. Kiekvienas gerai žino palyginimą apie du viešpačiu, kurių vienas paprastai mylimas, o kitas nekenčiamas. Šiandieną tuo mylimuoju viešpačiu dažnai tampa kultūra, tauta, valstybė, žmonių klasė. Dažnai beveidis žmogus sukniumba prieš tuos stabus. Jų yra ir katalikų tarpe. Jie šiandien, kaip anąkart žydai, svyruoja į abi pusi, lyg nebežinodami, kam jie turi atiduoti aukščiausiąją garbę: Dievui ar žmogui; visų tautų Viešpačiui Dievui, ar tautai! . . . Jei šiandie katalikai taip žiauriai yra persekiojami Meksikoje, Ispanijoje, jei kitose šalyse jie neturi visų savo teisių, tai didžiausia kaltė už tai krinta ant tų svyruojančiųjų katalikų švendrynų, — be katalikiško charakterio žmonių. Visur, kur tik katalikų sąmonė pasirodo gyva, stipri ir vieninga, — ten katalikybė sudaro tokią didelę moralinę pajėgą, su kuria visokios pasaulio jėgos turi skaitytis.

Jaunuomenė, — tavo eilė!

Išvada aiški be žodžių. Reikia gelbėti asmenybę iš jos nuskendimo masės instinktuose. O tikriausias kelias, — per save. Savyje

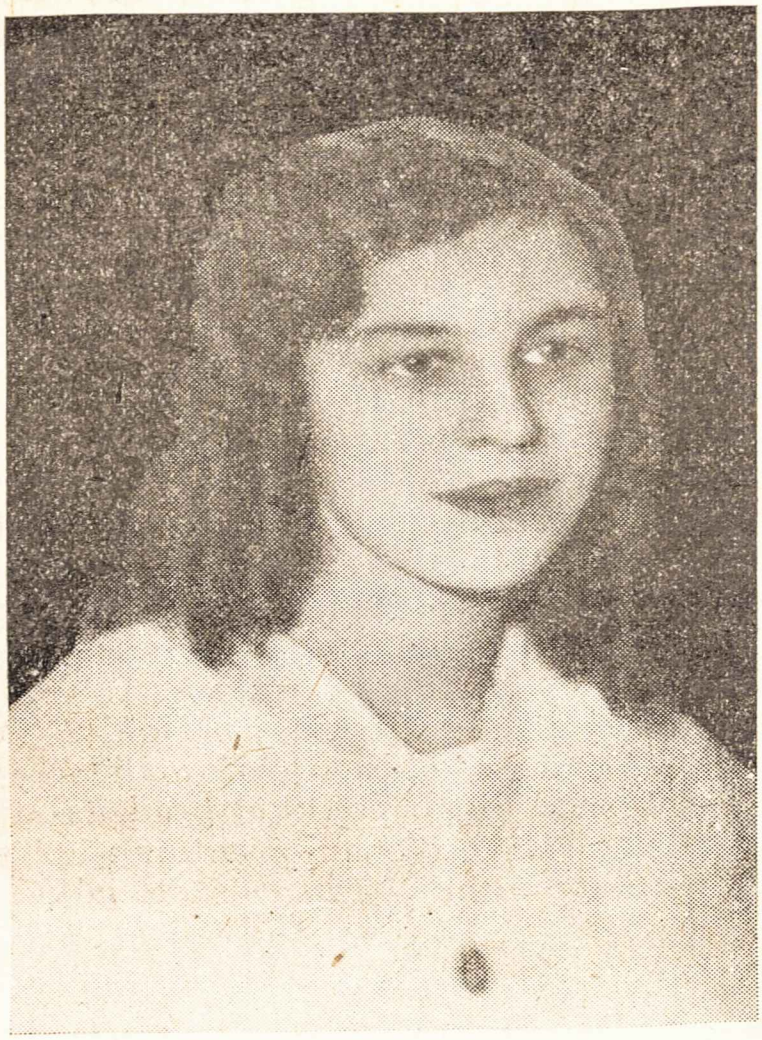

A. A. ALDONA JANČYTĖ

reikia visų pirma palaikyti katalikišką asmenybę ir ją tobulinti. Bet šitas darbas reikalauja labai daug idealizmo ir entuziazmo, kurio tik jaunimas gali turėti. Todėl tikras kelias į asmenybę yra jau nystės kelias. Ateitis bus tokia, koks bus jaunimas.

Kada Graikijai grėsė didelis žlugimo pavojus, į Atėnus susirinko daug vyrų, miesto tėvų, pasitarti apie priemones, kuriomis dar būtų galima gelbėti tėvynę nuo pražūties. Vieni viena, kiti kita siūlė, tik vienas jų, žilagalvis senis, visą laiką atkakliai tylėjo. Pagaliau, priverstas pasakyti savo nuomonę, jis tylėdamas išsitraukė iš kišenės papuvusį obuolį ir, žodžio netaręs, sviedė jį į žemę taip, kad obuolys ištiško į visas šalis. „Ką tas turi reikšti?“ — visi jo vienu balsu klausė. „Štai, žiūrėkite“, — tarė senis: — „supuvęs, sugedęs vaisius — tai dabartinė visuomenė. Bet jo grūdai sveiki, — tai jaunuomenė. Tik reikia tą jaunuomenę gerai išauklėti, dorus žmones iš jos padaryti, ir tėvynė bus išgelbėta, Graikija pasveiks“! Taip ir šių dienų pasaulį iš gręsiančio jam kultūrinio barbarizmo sunaikinimo gali išgelbėti sveikas žmonijos branduolys, — krikščioniško charakterio žmonės. Tavo uždavinys visų pirma savyje pastatyti Bažnyčią, — kilnią katalikišką asmenybę, kuri idealios simpatijos dėsniu įeitų į žmonijos branduolį, katalikų elitą, didžiajai idėjai: *Dvidešimtąjį amžių atnaujinti Kristuje!*

A. A. ALDONA JANČYTĖ

„Rūbą Marijos su meile nešiojau,
Juo prisidengus mirties nebijojau!“

Negailestingos šaltos mirties rankos nuskynė vos išsiskleidusį žiedą — 17 metų jaunuolę. Ir nuskynė ją tada, kai sieloje buvo tiek daug jaunystės troškimų, kilniųjų idealų, kai viliojo dideli darbai, kai troško pasiaukoti mylimai tėvynei, nešti Amžinąją Šviesą į jos namus . .

Vasaros atostogoms išvažiavo Aldona pas savo draugę paviešėti, nežinodama, kad mamytei ištartas „sudiev“ bus jau paskutinis šioje žemėje . . . Nieko nenujausdama, krykštavo ir nardės su draugėmis ežere, tačiau . . . negailestinga mirtis išplėšė ją iš linksmo draugių būrio . . . ir užliūliavo šaltose ežero bangose . . . Mirtis mums nežinoma, bet Dievo malonė lydi gerus Jo vaikus visur. A. a. Aldona prieš kokį nors darbą visuomet melsdavosi. Prieš šią kelionę ji taip pat, priėmusi Švenčiausią, ilgai meldėsi bažnyčioje. Ir ši Šv. Komuniją buvo jos viatikas, kurs palydėjo į amžinybę . . .

A. A. Aldona šiais mokslo metais baigė Šv. Kazimiero Seserų Kongreg. Mergaičių Gimnazijos keturias klases. Ji buvo uoli katalikiškų laikraščių skaitytoja, ištikima Bažnyčios duktė, pavyzdinga M. D. Sodalicijos narė ir gera savo gimnazijos auklėtinė. Ji savo jaunystės ryte buvo pasirinkusi gražiausią idealą — Jėzų.

Aldona buvo nepaprastai sąžininga. Jos siela buvo labai kilni. Ji mylėjo vargšus ir nuskriaustuosius, su jais drauge kentėdavo. A. A. Aldona buvo draugiška. Draugės ją mylėjo ir kviesdavo į svečius. Bet Aldona liko draugių nesuprasta . . . Jos gyvenimo idealas — Kristus. Artimieji jos nesuprasdavo. Dėl to savyje užsidariusi daug kentėdavo. Tačiau iš skausmų arenos norėdavo išeiti visuomet pergalėtoja! „Su šypsniu veide, su meilumo žvilgsniu, žengsiu šiuo gyvenimo sukuriu. Niekas manęs neatskirs nuo Jo. Būsiu Jėzui ištikima, būsiu Jo per amžius“. (Iš jos dienoraščio).

Maloniausios jos gyvenimo valandos buvo malda ir religiniai pasikalbėjimai.

Pereitais mokslo metais atliko pirmųjų penktadienių noveną už tą šeimos narį, kuris pirmasis mirs. Ir ji, visai nenujausdama, buvo tas pirmasis šeimos narys . . . Pirmieji mėnesių penktadieniai tai buvo jos šventės dienos. Ji rašo savo dienorašty: „Ryt pirmas penktadienis; vėl įžengs į mano širdį mylimasis Jėzus. O kaip laukiu, kaip trokštu, kad Jis visuomet, visuomet gyventų mano širdyje!“ „O Jėzau, kaip aš myliu Tave! . . . Nuo šios Komunijos mano pasiryžimas verčiau mirti, negu nusidėti!“

Taip netikėtai ji paliko mus . . . Jėzus taip greit pasišaukė Savo Sužieduotinę pas Save . . . Jis norėjo pasiimti ją skaisčią, kaip tyras rasos lašelis baltosios lelijos žiede.

Juodas gedulo šydas supa mus. Veltui laukiam Tavęs, Aldute! Tu neateisi klasės švenčių ruošti, tų laikraštėlių spausdinti, kuriems viršelius savo ranka piešdavai! . . . Tačiau meilingas Tavo atminimas pasiliks amžiams mumyse, nes Tu jį mūsų sielose iškalei savo darbais ir doru pavyzdžiu! Tad iki pasimatymo ten — amžinybėje! . . .

X.

J. TAURONIS

VERGAS IR SPINDULIUOTOJI

DRAMOS AKTORIAI

1. *Priscilas* — vergas krikščionis, gražus 19 m. vaikinas
2. *Vitelijus* — Romos patricijus, senatorius
3. *Kliaudija* — Spinduliuotoji, Vitelijaus duktė, 16 m. gražuolė
4. *Afra* — Kliaudijos vergė
5. *Cezario Tribūnas* — kariškis
6. *Pirmųjų krikščionių kunigas* — liesas, išvargęs, 29 m.
7. *Trys pagonys* ir vienas krikščionis
8. *Šešios mergaitės* — angelų simboliai

Pirmasis aktas

Gražus Romos senatoriaus Vitelijaus sodas, kuriame čiulba kanarėlės. Senatoriaus duktė Kliaudija sėdi prie Eroso statulos ir skaito knygą.

1 scena

KLIAUDIJA

(Kiek paskaičius, suvožia knygą, stojasi ir vaikšto.) Kokie įdomūs tie Virgilijaus raštai. O mintys — tiesiog dievų!... Atrodo, lyg jis būtų aprašęs mane ir Priscilą, kurie jaučiame vienas antram šilčiausią simpatiją, bet nedrįstame prisipažinti. Jis — vergas, karo belaisvis, o aš — vienturtė senatoriaus duktė. Bet širdis to skirtumo nežiūri. Tegu ateina čia Priscilis ir prisipažįsta meilėj, o aš užmiršiu ir savo kilmę. *(Sode pradeda čiulbėti kanarėlė. Jai nustojus Kliaudija dainuoja:)*

Priscile brangus, pasirodyk čionai,
Taip ilgisi mano širdis...
Pamirštu aš kilmę ir myliu karštai...
O meile, kokia tu saldi!..

(Baigiant dainuoti įeina Vitelijus.)

2 scena

VITELIJUS

(Įėjęs nudžiunga ir laukia posmo užbaigos.) O, kokia tu linksma, mano žavioji Kliaudija! *(Prisiartinęs ją bučiuoja į kaktą.)* Aš visai nesistebiu, kad tu visiems patinki. Tavo žavus veidas, skambus balsas ir viliojančios akys

pavergė net dieviškąjį Dioklecijaną. Todėl iš anksto žinok ir būk pasiruošusi, nes poryt būsi kviečiama pas patį Dioklecijaną į iškilmingą puotą. Dar norėčiau ilgiau su tavimi pasikalbėti ir pasigėrėti laime spindinčiu tavo veidu, bet turiu skubotą įsakymą vykti pas Ciesorių. Tai iki pasimatymo. Aš eidamas paliepsiu Afrai ir Priscilui ateiti gėlių palaistyti. *(Nueidamas.)*

3 scena

KLIAUDIJA — Juokingas tas mano tėvas. Argi aš nežinau, kad dieviškajam Dioklecijanui patinka mesti malonų žvilgsnį į mane. Bet manęs tai nė kiek nedomina. Mano širdis pamilo vergą gražuolį Priscilą ir jau kito nepamils. Juk negalima priversti, kad širdis pamiltų tai, ko ji negali pamilti: ji yra laisva ir laisvai renkasi, kas jai patinka. *(Kliaudija išgirsta toli kažką dainuojant.)* Keno tai balsas, toks skardus, ar tik ne Priscilo? Taip, bėgsiu pasislėpti. *(Pasislepia už statulos ir seka jį.).*

4 scena

PRISCILAS — *(Ateina dainuodamas, rankoje laistytuvu nešinas.)*

Pamilo širdis taip karštai
Tik vieną tave iš visų.
Tave ir mylės amžinai,
Kaip saulę rytinių aušrų!...

(Priscilas laisto gėles, vėliau suranda ir Kliaudiją.) Kaip malonu man čia ateiti, juk tą vietą taip mėgsta mano brangioji Kliaudija. Rodos, kad čia rojus. O, Kliaudija, kad tu žinotum, kaip aš pamilau tave, kaip nieko kita pasauly. Bet aš vergas, o tu — senatoriaus duktė — kaip gi begaliu ką nors apie meilę kalbėti. Turiu vieną dovaną, *(išsiima ir žiūri)* žiedą, jei jį Kliaudija imtų, tai suprasčiau, kad jos širdy yra bent kiek vietos ir man. Bet kaip išdrįsti?! *(Belaistydamas užtinka Kliaudiją, persigąsta ir susigėsta.)* Šviesioji Kliaudija, tu čia? Aš, aš, aš... atėjau Senatoriaus liepiamas gėlių palaistyti. Prašau *(priklaupia)* man atleisti, kad ramybę sudrumsčiau. Gal man iš čia išeiti?

KLIAUDIJA — O kam? Nesivaržyk, Priscilai, dirbk savo darbą, o aš *(sėdasi prie statulos)* pažiūrėsiu, kaip gėlės jausis, kai jas pagirdysi. *(Priscilas vis dar ne savam ūpe laisto gėles ir kažką niūniuoja, o Kliaudija, pritariama muzikos, uždainuoja gražią dainelę. Priscilas sustoja laistęs gėles, indas iškrenta iš rankų, sužavėtas artinasi prie Kliaudijos pritardamas jos dainai, paskui prisiartinęs priklaupia ir įspraudžia į jos ranką dovanėlę.)*

PRISCILAS — Šviesioji Kliaudija, priimk šį menkniekėlį ir suprask ką jaučia laisva vergo širdis! *(Bučiuoja jos ranką).*

I akto užbaiga

Antras aktas

Tas pats Romos senatoriaus sodas. Gražuolis vergas. Priscilas laisto gėles, kurios puošia dievaičio Eroso statulą. Prie statulos stovi dvi brangios senatoriškos kėdės.

1 scena

PRISCILAS — *(Laistydamas gėles.)* Malonus darbas, o dar malonesni niekuomet nepamirštami šitos vietos prisiminimai. O ypač tada, kai Kliaudija taip angeliškai dainavo. Aš netekau sąmonės ir puoliau prie jos su didesne meile, negu kūdikis prie motinos. Ir perpuolęs ant kelių palikau žiedą jos dieviškoje rankoje, bučiuodamas ją savo degančiomis lūpomis ... Ji juk turėjo suprasti, kad ją žemėje labiau branginu, negu visa kita. *(Priscilas lyg iš miego pabudęs vėl laisto gėles.)* Jei senatorius žinotų, kad aš krikščionis, tai seniai amfiteatre būtų išbarstyti mano kaulai. Taip pat nežino ir šviesioji Kliaudija. *(Belaistant pasigirsta kanarėlių čiulbesys. Priscilas svajingai nusiteikia ir joms nustojus sudainuoja:)*

Kai meilė aplanko širdis,
Tuoj rojus žavingas alsuoja ...
Pas mylimą skrenda mintis;
Ją naktį ir dieną sapnuoja! ...

2 scena

Keli pagonys sugavę krikščionį veda pas senatorių. Vitelijų, kad jį pasmerktų į areną žvėrims sudraskyti. Veda sodu negailestingai šūkaudami ir pajuokdami.

PRISCILAS — Ką čia veda? *(Pats sau.)* Ach, mano brolį krikščionį. *(Persigąsta pamatęs šį reginį).* Veda į teismą pas senatorių ... Reikia pasislėpti. *(Pasislepia.)*

1 PAGONIS — *(Grumoja krikščioniui.)* Jūs žudote kūdikius ir geriate jų kraują.

2 PAGONIS — Jūs garbinate asilo galvą, o bijote nusilenkti ciesoriui.

3 PAGONIS — Krikščionis žvėrims. Tai bus jiems Kristus, kai liūtai braškins jų kaulus. Ko mes čia sustojom? Greičiau į teismą pas senatorių Vitelijų, juk laukia vakarienės tiek daug išalkusių tigrų ir leopardų.

KRIKŠČIONIS — Mano kaulai ir kraujas bus sėkla, iš kurios išaugs naujų krikščionių. *(Visaip šūkaudami ir pajuokdami nusivaro pas senatorių.)*

3 scena

PRISCILAS — *(Išlenda vėl į aikštę.)* Žiauriai elgiasi su krikščionimis, ir teismas be mažiausio pasigailėjimo, nes mes negalime atsižadėti tikrojo Dievo, Jėzaus Kristaus. *(Apsidairęs ir įsitikinęs, jog niekas nemato, išsiima iš kišeniaus medinį*

kryželį, akis pakėlęs į dangų, spausdamas jį prie krūtinės, karštai meldžiasi už nuvestąjį į teismą krikščionį:)

Jėzau Kristau, Galybių Viešpatie ir mano Dieve, Tu, kuriam nieko nėra negalimo, kurs sutvėrei dangų ir žemę, šlamančias girias ir audringus vandenynus, Tu, kurs man davei krikščionio vardą ir pakvietei būti savo karžygiu, aš Tavęs maldauju ir prašau, didis Dieve, kad tam broliui krikščioniui, kurį tie beširdžiai pagonys nuvedė į senatoriaus Vitelijaus teismą, duotum tvirtybės nugalėti mirties sprendimą, kad jis neišsižadėtų Tavęs, žiauriausių kančių akivaizdoje, o ramiai sutiktų atiduoti save tigrams ir leopardams? Viešpatie, tik Tu vienas matai mūsų, krikščionių, baisias suspaudimo valandas. Kokie sužvėrėję ir beširdžiai pagonys ir kaip maža dar jų tepažįsta Tavo meilės šilumą. Viešpatie, būk mums, krikščionims, geras ir gailestingas ir suteik stiprybės nugalėti mirtį!... *(Dar keletą sykių karštai pabučiuoja kryželį, paskum įsideda prie krūtinės ir be galo nuliūdęs susmunka prie statulos, užsidengęs rankomis veidą ašaroja...)*

4 scena

KLIAUDIJA — *(Grįžta linksmai nusiteikusi iš cirko — amfiteatro ir džiūgauja:)* O, kaip norėčiau pamatyti Priscilą ir jam papasakoti savo įspūdžius iš amfiteatro. Kaip gaila, kad jo nebuvo. Būtų ir jis grįžęs kupinas džiaugsmo. Kažin, ar Priscilas jaučia, kad mano širdis jo priklauso? *(Sustoja ir susimąsto.)* Ką pasakytų Romos matronos ir patricijų jaunuoliai, sužinoję, kad senatoriaus duktė pamilo vergą?! *(Tuo tarpu prisiartinusi prie statulos pastebi sukniubusį Priscilą ir net krūpteli.)* Tai tu čia Priscilai! Kodėl toks nuliūdęs, kas tau yra? Ar nuskriaudė kas?

PRISCILAS — *(Nuo veido nudengia rankas, matosi liūdnas ašarotas veidas.)* Ne, niekas nenuskriaudė, šviesioji Kliaudija. Bet...

KLIAUDIJA — Kas?

PRISCILAS — Neklausk kas. Tu buvai cirke, Kliaudija? *(Drąsiai užklausia.)*

KLIAUDIJA — *(Sėdasi į senatorišką kėdę ir gėrisi.)* Taip, buvau. Neturi supratimo, kaip buvo linksma. Būtum buvęs tu tenai, nebūtum toks nuliūdęs.

PRISCILAS — Aš cirko niekuomet nelankiau ir niekuomet jo nelankysiu. Man labai gaila cirke žūstančiųjų.

KLIAUDIJA — *(Atsistoja.)* Tau?! Kodėl tau taip gaila?

PRISCILAS — *(Taip pat atsistoja.)* Šviesioji Kliaudija, reikia liūto širdies, kad negailėtum nekaltai žūstančiųjų.

KLIAUDIJA — Kaip? Nekaltai? Juk jie krikščionys. Jie pavojingiausia Romoje sekta.

PRISCILAS — Taip, tau patinka eiti į cirką, kur staugia išleisti arenon liūtai, šokinėja panteros ir dejuoja žvėrių plėšomi žmonės. Kokia kietaširdė ten publika, gėrisi žiūrėdami, kaip

kieti ir aštrūs liūtų dantys traškina krikščionių kaulus ir su pasigėrėjimu kelia ovacijas žudikui Diokleciјanui. Ir tu buvai jų tarpe, gyvenai jų dvasia ir džiūgavai!

KLIAUDIJA — Kodėl nedžiūgauti matant, kaip naikina pavojingus Romai žmones.

PRISCILAS — *(Griežtai.)* Netiesa, šviesioji Kliaudija, klysti. Krikščionys niekam nepavojingi, apie juos skleidžiami pramanytí gandai.

KLIAUDIJA — Iš kur žinai, kad aš klystu?

PRISCILAS — *(Išsitraukia tą patį medinį kryžių ir ramiai taria, maloniai žvelgdamas į Kliaudiją.)* Aš pats esu krikščionis. Mes niekam nekeršijame, nieko nekliudome ir niekam bloga nedarome. Mes taip pat niekam nesame pavojingi. Mes tik mylime Kristų ir gyvename Jam.

KLIAUDIJA — Tu krikščionis?! *(Meta žingsnį atgal.)*

PRISCILAS — Taip, ir dar kartą taip. Esu ir visuomet būsiu krikščionis.

KLIAUDIJA — Tu?!... *(Susijaudinusi išbėga...)*

PRISCILAS — Kliaudija!... *(Vejasi ją.)* Argi krikščionis ne žmogus? *(Bėgdamas sukniumba, netenka jėgų. Pasikelia ir svyruodamas eina į tą pusę, kur nuskubėjo Kliaudija.)*

5 scena

AFRA — *(Iš sodo išlenda ir demoniškai kvatojasi.)* Cha, cha, cha, tai pavyko. Viską girdėjau. Dabar jau žinau, kad Priscilas krikščionis. Seniai jam vieta arenoje, o ne pas senatorių. Jis visą laiką svajoja apie senatoriaus dukterį Kliaudiją, o man nė karto neparodo šiltesnio žvilgsnio. Mano, kad aš neturiu širdies. Ne, aš jam svetima. Gerai, dabar aš jam atkeršysiu. Jo likimas mano rankose. Tuoj einu ir pranešu senatoriui Vitelijui, kad jo ištikimiausias vergas, kuris buvo ne tiek vergu, kiek pačių rūmų papuošalu, yra krikščionis. O, gausiu už tai iš senatoriaus dovanų ir pasidarysiu turtinga. *(Žiauriai šaukia.)* Nemylėjai manęs Priscilai, dabar įskųsiu tave senatoriui ir atkeršysiu! *(Žaibai ir perkūnija.)* Kieti tigrų dantys *(išbėgdama)* subraškins tavo kaulus! *(Išbėga įnirtusi.)*

II akto pabaiga

(Pabaiga kitame nr.)

ATEITIES 11 NR.

raštus siųsti iki XI.4 d. Tame nr. baigsime J. Tauronio dramą ir duosime J. E. vysk. Staugaičio atsiminimų, gyd. J. Meškausko straipsnį „Moksleivio higiena“, Stasiaus Būdavo ir Myk. Linkevičiaus naujųjų knygų recenzijas, Alf. Sušinską ir k.

RAŠYTOJO LAIŠKAS MOKSLEIVIUI

MALONUTIS MOKSLEIVI!

7-8 Ateities nr. buvo moksleivio žodis į Lietuvos rašytojus, o šį kartą tepaskaitys kas rašytojo žodį į moksleivį.

Kurios, Jaunuoli,-e, klasės? Bet ar tai svarbu. Džiaugiesi išeisiąs netrukus į gyvenimą? Labai puiku, džiaugsmas geras dalykas, labai vertinga žiūrėti į gyvenimą drąsaus kapitono akimis.

Hm ... Stebies, kad mūsų inteligentai neskaito knygų. Bet, Broliuk, ko Tau stebėtis inteligentais, gyvenančiais kur nors Kupišky, kad ir Šiaulių mieste nemandriau yra. Vis dėlto aš patenkintas Tavimi, mielas Idealiste, kad matai, kad susirūpinai, ką tie tariamieji inteligentai veikia, jeigu naujųjų veikalų neskaito. Tai liūdna, tai jau nesmagu. Ką darysi. Ale Jūs, moksleiviai, tebesėdį gimnazijos suole ar tebesiritą iš jo, anot Jūsų atstovo Berželio, ar tik ne perdaug prasitarėt *„pasižadėdami visur ir visada būti su Lietuvos Rašytoju ..."* (Ateitis, 7-8 nr. 1936 m. 300 psl. 10—11 eil. iš apačios). Gimnazijos suole Jūs galite pasižadėti kalnus nuversti, net baimė ima pagalvojus apie tai, ką Jūs galite pažadėti. Matot, yra toks priežodis: pažadėjai — patiešijai, nedavei — nesugriešijai.

Na, sakysite, čia jau perdaug nepasitikima Jūsų gerais norais. Duok, Dieve, kad būtų perdaug, tai dar nieko, kiek blogiau, jeigu permaža nepasitikima. Taip taip, gimnazijos suole tebesėdėdamas dar jaunuolis paskaito „Karjeristus", pasidomi kokiomis nors „Varnomis", išmoksta atmintinai kokį eilėraštį iš „Balso žemei", o pasitaiko ir tokių dalykų, kad moksleivis pažiūri ir į „Amžiną Žydą", net padiskutuoja, kodėl autorius vieną kurį žodį rašo net vidury sakinio didžiosiomis raidėmis.

Ląbai atsiprašau: dabar juk gimnazijose yra susikūrusių literatų būrelių, kurių susirinkimuose net nagrinėjami naujai išėję veikalai. Bet, Mielieji mano, ar mūsų laikais, kai mes buvome gimnazijoje, ar moksleiviai nesidomėjo naujai išeinančiais veikalais?! Ar neskaitė Tysliavos eilėraščių, ar nesistebėjo Šemerio stiliumi, ar nesigerėjo Putino lyrika?! Ir nelabai gal suklysiu pasakydamas, jog mūsų laikais moksleivių susidomėjimas sava literatūra buvo gal net didesnis, nesgi tada sportas nebuvo tokioj aukštumoj, kaip šiandieną. Ir, štai, anie buv. literatūros mėgėjai dabar jau yra išėję į gyvenimą, kai kurie susikrovę savo gyvenimo šiltus lizdelius, kai kurie jau ir ponais direktoriais tapę. Ar jie negalėtų turėti vieną kitą poezijos knygutę nuosavą?

Sakote, kad norit bendradarbiauti su rašytojais. O ar Jūs žinote rašytoją, kuris nenorėtų su skaitytojais bendradarbiauti? Ir literatūros vakaruose su Jumis pasimatyti norinčių rašytojų visuomet atsiras, tik Jūs norėkite, tik Jūs neišguikite jo iš savo kampo. Rašytojai yra moteriškai nuoširdūs, tai jų didžioji yda ir dorybė. Bet jeigu Jūs savo pažado neištesėsite, jeigu, sakysime, po kokių 5, 6, 10 metų Lietuvos rašytojas taip, kaip ir šiandieną, nematys nuoširdumo iš inteligentų, jeigu ir po tiekos metų Lietuvoje dar nebus inteligentų, kurių „bibliotekos" neprašoks keturių su puse knygų skaičiaus, tai kas iš to, kad Jūs dabar domitės Brazdžioniais, Simonaitytėmis, Zupkomis ir kitais, kas iš to Jūsų literatūrinio sąjūdžio? ..

O vis dėlto būtų gera, jeigu Jūs pasidarytumėte tikri inteligentai, ne tariamieji, ne kabutėse, jeigu nors Tu, malonutis Moksleivi Idealiste, išdrįstumei tapti aukštų kultūrinių tradicijų — knygų lentynos įsitaisymo — pionieriu.

M. Linkevičius

PAMINĖTAS SAULĖS MŪŠIS

Ėjo su Kristaus devizu vėliavose, kalaviju rankose ir velniško godumo ugnim širdyse. Nemaža kovų laimėjo, bet niekur neįsiviešpatavo. Nesiderino didžiosios artimo meilės įstatymai su krauju, kuriuo žiloje senovėje buvo apšlakstyta Šventoji Žemė ir tolimos jai aisčių šalys. Čia Ordinų galybė žlugo. Juos pakirto ginklas, kuriuo kovojo, ir materializmo aistra, apakinusi juos, ir padariusi ne Kristaus kariais, bet raubriteriais. Pirmasis Livonijos Ordino Kryžiaus žygis į Lietuvą tai įrodė. Prieš 700 metų negausi, bet galingos dvasios, narsi ir vieninga, lietuvių tauta užčiaupė lūpas tiems, kurie manė visus aisčius esant pakrikusius kaip Prūsuose, kuriems likimą užkrovė atėjūnų ginklas. 1236 m. rugsėjo 22 d. lietuvių tauta laimėjo, lig ano laiko didžiausias, kautynes prieš Livonijos Ordino ir jo talkininkų kariuomenę. Visoms Pabaltijo tautoms šis laimėjimas turėjo lemiamos reikšmės. Lietuviai, sau draugiškų latvių ir estų padedami, apstabdė ir sutramdė atėjūnų galybę, kuri buvo pavojinga ir pastarųjų laisvei. Žemaičiuose plėšikavusi ir niokojusi kraštą Kryžiaus kariuomenė grįžo į savo vietas rami, niekur nesutikdama pasipriešinimo. Tačiau rugsėjo 21 d. pasirodo pirmieji lietuvių būriai, o rytojaus dieną ties Saulės upeliu ir to vardo apylinkėse („in terra Sauleorum" — Herman Vartberge) ordinas jaučiasi apuptas ir suvarytas į klampų mišką, kur, savo pražūčiai, susikovė su planingai jį užpuolusia ir stipria lietuvių kariuomene. Ordino eilėse krito ir pats magistras. Ordino būta galingo, nes metraščiai rodo, kad vienas Pliskavos miestas, pirmajam Kryžiaus žygiui į Lietuvą, pristatė 200 vyrų, o kur kiti? Be to, ordinui padėjo riteriai iš Vakarų Europos. Taip baigėsi mūšis, kuris įrodė Lietuvą tuo laiku buvus valstybe.

Minėjome šį istorinį įvykį, didžiuodamies savo tautos praeitimi, kuri patriotui lietuviui stiprybės šaltinis. Sukaktis paminėta rugsėjo 27 d. visuose Lietuvos kampeliuose. Tačiau minėjimas centralizavosi Kaune, kur tos dienos pavakary Karo muziejaus sodely susirinko minių minios žmonių, mokyklos, organizacijos su vėliavom ir aukštieji svečiai. Iškilmingas posėdis, kurio metu pasirašytas kautynių sukakties minėjimo aktas, įvyko muziejaus salėje, pilnoje organizacijų, tarp kurių gausiausiai atstovavusių at-kų s-gos vienetų, vėliavų. Čia įmūryta Saulės Kautynių lenta. Kadangi Saulės kautynės įvyko Šiaulių apylinkėj, tai Šiauliuose jų sukakties minėjimas taip pat tapo didinga tautine šventė.

Lietuvių tauta sukūrė savo praeitį, bet jos egzistavimas surištas su amžiais vidaus ir išorės pavojais. Saulės mūšio karžygiškumas duos energijos nepriklausomybės išlaikymui ir pilnutiniam, su Vilnium, valstybės atstatymui!

LOUIS-ERASME LE FUR KAUNE

Visam mokslo pasauliui žinomas tarptautinės teisės autoritetas prancūzas Louis-Erasme Le Fur pastaromis dienomis aplankė Kauną. Jis svaraus žurnalo *Archives de philosophie du droit et de sociologie juridique* direktorius ir įvairių tarptautinės teisės ir diplomatijos akademijų bei sąjungų narys, autorius *Precis de droit international public — Le Saint-Liege et le droit des gens, Le theorie du droit natural depuis le XVIII nèéle et la doctrine moderne; Races, nationalités, Etats etc.* Tai autoritetingiausias Prancūzijoj tarptautinės teisės žinovas ir autoritetas, dabar Sorbonos profesorius, atsirevanšuodamas V. D. Universitetui už prof. M. Roemerio paskaitas Prancūzijoj, revizitavo mus ir mūsų Un-te skaitė keletą paskaitų iš savo srities. Savo veikale „Precis de droit international" Le Fur štai ką rašo:

Valstybės valia dar nesudaro teisės (159 p.). *Todėl ir Lenkijos noras valdyti smurtu pagrobtą Vilnių jai nesuteikia į tai juridinių teisių* (242—244 p. p.).

Lietuvos vyriausybės kviečiamas, parašė ginančią lietuvių pretenzijas į Vilnių nuomonę. Ponas Le Fur yra giliai praktikuojąs katalikas, tą kryptimi plėtojąs natūralinės teisės doktriną. Tarp kitų priėmimų, dalyvavo jo garbei L. Kat. mokslininkų surengtam pokyly-piętuose.

Visiems korespondentams ir bendradarbiams. Praėjusiame nr. skelbėme korespondencijų konkurso 1936-7 mokslo metams dovanas, tačiau pasipainiojo korektūros klaida: vietoj 1936-7 m. atsirado 1935. Tat prašome įsidėmėti. Taip pat dar kartą visiems primename, kad rankraščius apmokėtumėt spaudinių tarifu (ant voko užrašydami s p a u d a i, s p a u d i n i a i arba r a n k r a š č i a i). Kiekvienas 50 gr. 5 ct. Tuo tarpu jūsų kas-ne-kas voką užlipdo ir moka visą 30 ct., o jei rankraščių daugiau, tai net ligi 1 lit. ir daugiau. Būkime taupūs. Tik, žiūrėkite, neužlipdykite vokų ir nedėkite vidun laiškučių. Laiškus skyrium siųskite. Kas nori gauti platesnį savo darbų įvertinimą, atsakymui įdeda 30 ct. pašto ženklą, nes pačiame žurnale tegalime atsakyti labai suglaustai.

Kaip šįmet korespondencijos bus vertinamos. Kadangi pirašoma labai daug ir „Mokykloj ir gyvenime" skyrius buvo jau, gal, ir perdaug vietos žurnale išsikovojęs, tat šįmet dėsime pastangų kiekybe šį skyrių kiek spustelti, o pačias korespondencijas įdominti. Todėl ir konkurse nebus žiūrima, daug ar maža retai ar dažnai korespondentas pasirodydavo (nemažiau keturiuose numeriuose), bet kaip jis rašė. Tat iš anksto prašysim nerūstauti, jei į kiekvieną nr. neįdėtume, jei korespondencija nepasinaudotume. Į vieną nr. neįdėję, stengsimės bent kitame korespondentą parodyti, jei, žinoma, jo naujai atsiųstieji raštai atitiks bent minimalinius mūsų pageidavimus (juos praėjusiuose nr. esame minėję). Nereikalaukite, jog Jūsų korespondencijos be jokių nubraukymų būtų spausdinamos, nes „Ateities" plotas verste verčia tai daryti. Tikime, vieni kitus suprasime.

ALYTUS

Eucharistininkai pradėjo naują vagą gimnazijos dirvonę. Energinga valdyba ne tik tariasi ir planuoja, bet ir vykdo. Ji sustatė smulkų veikimo planą ir ruošiasi penkmečio minėjimui. Sukaktuvių proga išeis pirmasis numeris Brolijos organo „Švintantis Rytas".

— IX. 12. literatai klausė Baldausko paskaitos apie folklorą ir folkloristiką. Nors jėgų nedaug, bet literatai juda. Jau įvyko du susirinkimai.

— Kooperatininkai išrinko naują valdybą: pirm-ku *Petrauską Petrą, vicepirmku Jakucevičių Praną* (abu VI kl.), sekretoriumi *Grušauskaitę Olgą* (VIII kl.) ir pardavėju *Kružą Algirdą.* Kooperatininkai, p. mok. Kostelnickio globojami, savo srity darbuojasi sistematingai.

— Muzikos būrelio vakaras paliko blogo įspūdžio. Per jų „radio" ne vietoj buvo paminėti kelių moksleivių vardai. Jeigu pas mus nestinga neišauklėjimo, tai bent viešai nereikėtų jo demonstruoti.

Draugai nesiskiria

Alytiškiai vis labiau pamėgsta „Ateitį" ir prisiriša prie jos, kaip prie gero draugo. Prenumeratorių skaičius auga. Nenuostabu, — „Ateitis" moka sužavėti, nes ji duoda visa, ko reikia alkanai jaunuolio sielai.

Kasmatė

JURBARKAS

Pakeleivis, užsukęs antrą kartą į Jurbarką, tiesiog sustingo prie gimnazijos rūmų. Pasirodo, čia labai daug įvyko.

Literatūrinis būrelis, globojamas p. *M. Freimano* ir p. *Račinsko,* šįmet viską verčia kojom žemyn (nes pirmiau kojos buvo aukštyn!). Ypač daug lemia energingojo Račinsko iniciatyva. Daug pastangų rodo ir naujoji valdyba, kurią sudaro: *V. Sabaliauskas* (pirm.), *K. Veverskis* (sekr.) ir *A. Podleskis* (ižd.). Jau įvyko 3 susirinkimai. Pirmojo susirinkimo proga nusifotografuota. Kitoj fotografijų pusėj visi nusifotografavę padėjo savo parašus. Antrajame susirinkime V. Šimaitis (VIII kl.) nagrinėjo K. Zupkos *„Balsas Žemei".* Savosios kūrybos skaitė: *J. Daulenskis* ir *Br. Žemliauskas.* Trečiajame sus-me (X. 9.) pasirodė stipriausios jėgos — *V. Šimaitis* (skaite „Alkanos dienos") ir *V. Sabaliauskas* („Praganyti žąsiukai"). Pirmąjį kritikavo V. Sabaliauskas ir glob. Račinskas. Abu autoriai primetė sentimentalumo, nekritiškumo: autorius žiūrįs į viską pro introspektiš-

kumo akinius. Autorius nenusileido. V. Sabaliauską puolė už provincializmus.

Ypač susikirsta po VII kl. tradicinio pasilinksminimo, įvykusio X. 3 d., recenzijos, kurią patiekė *J. Vidžiūnas* (VIII kl.). Kalbamame pasilinksminime literatūrinėj daly pasirodė: *V. Sabaliauskas* („Alkana dalia" — didesnio kūrinio fragmentas), *K. Veverskis* („Gulbės giesmė" — vaizdelis) ir *J. Daulenskis* (gimnazijos kronika).

— Gimnaziją sujaudino kooperatyvėlio apiplėšimas, įvykęs IX. 24 d. naktį. Pasigesta *100* Lt. ir kelių parkerių. Vagių nerasta.

Pakeleivis

KAIŠIADORYS

Religininkai ir literatai pirmieji

Atvykę į mokyklą, neradome septintosios klasės, kurią tikėjomės rasti. Su senąja šešta klase išvyko taip pat ir sporto, bei literatų pajėgos.

Mokyklos gyvenimą pirmieji sujudino religininkai ir literatai.

Literatai rugsėjo 19 dieną sušaukė susirinkimą ir išrinko valdybą. Į valdybą išrinkti: *Br. Vitkauskas* (VI), *E. Bliujūtė* (VI), *A. Piliponis* (VI), *H. Martusevičius* (VI) ir *J. Sidaraitė* (V). Išrinkta taip pat ir redakcinė komisija: *V. Raudeliūnas* (VI), *A. Čiurinskas* (V) ir *Butkevičiūtė* (V).

Religinio būrelio susirinkimas įvyko rugsėjo 26 d. Programa buvo visai trumpa, būtent: Br. Vitkausko referatas „Stiprinkim valią", kun. kapeliono žodis ir *Sodonio* (VI) kl., *E. Bliujūtės* (VI) ir *H. Martusevičiaus* (VI). Religinis būrelis taip pat žada išleisti laikraštėlį.

Trakutis

KAUNAS

Jėzuitai atsišaukia!

Ot kas dirba — literatai. Šaukė vieną susirinkimą. Tas neišdegė. Tada kad susirinko — su visa vasaros kūryba. Mokyt. J. Talmantas nupasakojo būrelio veikimo planus. Kūrybos skaitė geresnieji gimnazijos literatai. Puikiai pasirodė nuoširdžiomis eilėmis *L. Narbutas* („Ateities", „At. Spindulių" ir k. laikraščių bendradarbis), vienintelis šios srities atstovas gimnazijoj.

Neblogo įspūdžio padarė *Jul. Kaupas*. Globėjas jam pasiūlė šį veikalą kiek pataisius, skaityti *literatūros vakare* (kurį gimnazijos literatai ruošia lapkričio mėn. 21 dieną). *J. Jakimavičiaus* novelės niekas nedrįso kritikuoti, — klausytojams atrodė be priekaištų esanti. (Per daug nedrąsūs kritikai. *Red.*).

Kun. Jonui Plankiui, mirus jo broliui Petrui, širdingą nuraminimo žodį siunčia buvę suolo draugai.

Kazys Zupka ir Myk. Linkevičius

O dabar — pats cimusas! Viena žymiausių gimnazijos klasių — VII klasė — spalių 22 dieną ruošia *akademiją*. Žada ir vaidinimas būti. Jame draminius gabumus bandys *Jul. Kaupas*.

Jul. Mardukas

III-ji gimnazija

Vinco Kudirkos lavinimosi kuopa jau dirba. Kuopos globėju šiais mokslo metais bus pats direktorius. Valdybon išrinkta: *J. Pulokas* (VI kl.) — pirm., *V. Apanavičius* (VI kl.) ir *L. Binkevičiūtė* (VI kl.). Ruošiamasi metiniam veikimo paminėjimui. Atskiri būreliai dar neįsitraukė galutinai į darbą, bet literatai jau spėjo pasirodyti. Jie žada vaidybos būreliui parašyti veikalą.

Kuopos veikime aktyviai dalyvauja šiais metais VII kl. Anksčiau ji laikėsi nuošaliai. VIII kl. visai atsisako dirbti, teisindamiesi laiko stoka.

VI-ji kl. net pirmauti bando: nepasitenkina vien mokslu, — domisi spauda ir ją platina, gyvena idėjų pavasarį.

V-ji kl. susirūpinus kooperatyvėlio steigimu. Uoliai dalyvauja kuopos veikime.

IV-ji kl. rūpestingai šlifuoja Laisvės alėją. Pasižymi gerais boksininkais ir sunkumų kilnotojais.

III-čiose kl. II ir I sunku kas beatrasti, šiaip gan malonūs sutvėrimai. Daug skaito rašo, bet, deja, ir „duonos" prašo.

Medėja

KĖDAINIAI

Nežinia ar kas nors pasigedo ar ne Kėdainių „Ateityje", bet korespondentas jau gavo nemaža „boksų" ir paraginimų šį tą parašyti. Todėl ir vėl.

Lankėme, lankėme, beveik kasdien, naujuosius gimnazijos rūmus ir laukėme tos šviesios valandos, kada galėsime ten persikelti. Bet ir dabar jie dar viengungiškai stovi jau mažai kieno telankomi. Iš patikimų šaltinių girdėti, kad nuo 1 lapkričio vis dėlto persikelsime. Tuo tarpu rengiamės atidarymo šventei.

Iš pernai įsteigtųjų būrelių šiemet kai kurie visai nesirodo. Matyt, nutarė išsibraukti iš gyvųjų tarpo. Iš veikiančių gal skaitlingiausias ir aktyviausias religinio auklėjimosi būrelis. Naujoji valdyba

turi daug sumanymų, kuriuos ir įvykdys, jei tik niekas netrukdys. Neblogai veikia ir istorikų būrelis. Turi gana plačių užsimojimų. Literatų būrelis veikia, bet be entuziazmo.

Vijoklis

KYBARTAI

Klasių aprašymas

V kl. visuomeniška. Išbėgusi iš mažųjų pasaulio (I-IV kl.), pasidarė kiek išdidoka (ypač merginukės). Pamokų metu jos mėgsta pro langus stebėti sportuojančius aštuntokus . . . Vyrukai neblogi keliautojai. Bėda tik, kad į dūmus palinkimo jaučia.

VI kl. mergaitės savyje užsidariusios stebi kiekvieną, kurs tik pro jų langus praeina. Vyriokai geri „runkelių" spardytojai, bet neblogi ir penktokų silpnybės draugai.

VII kl. moteriškasis flankas reikalauja vyrų teisių, nes jos sudarančios klasės daugumą. Kitaip žada visiškai vyrus išgyvendinti. Nežinia, ar vyrai atsilaikys.

Vyrija susirūpinusi moteriškųjų reikalavimu ir naujuoju karinės prievolės atlikimo įstatymu, kurs kai ką gali pirm laiko iš mokyklos suolo išnešti.

VIII kl. panelės labai liūdi buvusiųjų aštuntokų, dainuodamos jų garbei serenadas. Jau dabar, persiėmusios „Ateities" 7-8 nr. A. Jakubaitytės feljetono mintimis, galvoja: kokia frizūra labiausiai tiktų išleistuvių baliui.

Vyrai augina ūsus ir žada rašyti gimnazijos vadovybei prašymą, kad Eitkūnuose įsteigtų mokiniams bananų, apelsinų ir išgėrimų kooperatyvėlį, o gimnazijos rūmuose rūkyklą, nes dabartinėse „patalpose" trūksta vietos.

Ramumas

KRETINGA

Iš būrelių „prisikėlimo"

Sunkiai, labai sunkiai bundama, tačiau kai kas jau ir atbudo. Anksčiausia, žinoma, gali atsikelti tie, kurių sveikata geriausia. Todėl nė nenuostabu, kad sportininkai pirmieji. Daugiausia dirba krepšininkai, ypač septintokai. Kad pliekia vyrai, tai net gimnazijos rinktinę suraito. O kitas klases — ką ir kalbėti: nulium nuskuta.

— X. 4. įvyko gimnazijos 4-ių metų sukakties minėjimas. Į gražiai papuoštą ir iliuminuotą gimnazijos salę susirinkome visi in corpore mokiniai. Gimnazijos orkestrui grojant Kulonų maršą, į salę įėjo mokytojų lydimas Gerb. mūsų Rektorius Provincijolas T. Augustinas. Po turingos p. mok. A. Masionio paskaitos buvo entuziastiški sveikinimai. Kun. T. Budraičio vedamas gimnazijos choras sudainavo keletą dainelių ir, užtraukę iš jaunų krūtinių Šv. Pranciškaus ir Tautos himnus, orkestrui grojant išsiskirstėme.

— Mokiniai labai noriai skaito laikraščius. Daugiausia mėgsta „Ateitį" „At. Spindulius", „Židinį" ir „Karį".

Hefaistas

LINKUVA

Pašventino gimnaziją

Pernai metais statytieji mūsų gimnazijos rūmai pašventinti š. m. IX.13 d., suruoštosios Tautos Dienos proga. Į iškilmes atvyko švietimo vicemin. K. Masiliūnas, Šiaulių apskr. viršininkas Kalendra ir kit. Rūmus pašventino tos gimnazijos įkūrėjas, 75 m. amžiaus ir 50 m. kunigystės jubiliatas, gerb. kan. L. Šiaučiūnas. Mokiniai su kitomis organizacijomis iškilmėse dalyvavo organizuotai. Pašventinimo proga buvo pasakytos kelios kalbos. Ypač linkuviečiams patiko Šiaulių apskr. viršininko p. Kalendros žodis, iškeliąs Linkuvos gimnaziją kitų gimnazijų tarpe. Ta pačia proga mokiniai pasportavo.

Visos iškilmės praėjo geroj nuotaikoj, tik mokiniai, ir daugumas šiaip žmonių nepatenkinti, kad sportui vadovavo ne gimnazijos mokytojas, bet visai kitas, kuris su gimnazija nieko bendra neturi. (Juk turite kūno kultūros mokytoją? *Red.*).

— X.4 įvyko pirmasis šiais mokslo metais religinio lavinimosi būrelio susirinkimas. Būrelio berniukų pirmininku perrinktas *J. Martišius* (VII kl.), o mergaičių pirmininke *Ad. Žilgužytė* (VII kl.). Be to, kat. moksleivių spaudos platinimą tvarkys išrinkti spaudos platintojai, kaip relig. lavinimosi būrelio valdybos nariai. Reikia manyti, kad „Ateities", „At. Spindulių", „N. Vaidilutės" ir kitų žurnalų skaitymas dar labiau pagyvės.

Būrelis nuo šių mokslo metų išsirinko savo globėju šventąjį kun. J. Bosko.

MARIJAMPOLĖ

Marijonų gimnazija

Pas Didįjį Jubiliatą

Paskutinis Žemaičių vyskupas Pr. Karevičius M. I. C. šįmet atšventė net dvejas sukaktuves: pavasarį 50 metų kunigystės ir rugsėjo 29 d. 75 m. amžiaus. Dabar Jubiliatas gyvena Marijampolės Marijonų vienuolyne.

Kartą, nors nedrąsiai, į Ekscelencijos duris pasibeldžia gimnazistas. Prašomas įeina. Įėjusį sutinka, sodina visuomet skaidrios nuotaikos Garbingas Jubiliatas.

Atėjusis žinojo, kad Ekscelencija stropiai stebi moksleivių mėgiamiausią

„Ateitį“ ir pačių moksleivių gyvenimą. Todėl ir norėjo išgirsti Jubiliato nuomonę jos ir jų atžvilgiu.

Bet . . . kuklusis Jubiliatas apie tai jau rašęs jubiliejiniame „Ateities“ nr. . . . Ką turėjęs, tada pareiškęs . . .

Ekscelencija atidžiai seka stebi ir naujuosius senųjų ir jaunųjų rašytojų veikalus, laikraščius, žurnalus . . . Gimnazistėlis nori ir apie juos ką nors išgirsti. Bet nutyli. Neklausia.

Atsilankiusis dar girdėjo Ekscelenciją daug rašant. Ir dabar tikrai sužino: dar senatvės naštos nejausdamas, paskutiniu laiku, kitų raginamas, rašąs savo gyvenimo memuarus. — —

Dėkingas nuoširdžiajam Jubiliatui už žodžius ir pasiryžęs juos perduoti „Ateičiai“, gimnazistas išeina.

Step. Žibartas

MAŽEIKIAI

Literatų tarpe nebeturime mūsų geresniųjų jėgų: V. Kumpikevičiūtės, Petrausko, Daukanto, Gabalio ir Savickio. Juos apleido „gimnazijos laikai“! Kad ir kaip apretėjo literatai, bet vis dėlto dar liko! Todėl ir šiemet nesnausim! Ponas Direktorius pasakoja apie jaunųjų literatų uždavinius, pridurdamas: „Ne tas literatas, kuris manosi sukuriąs „nemirtingus dalykus“, bet tas, kuris įstengia ir nori sekti literatūrą, ja domisi, skaito!“ Bet pasirodo, kad tokių mūsų gimnazijoj maža! Naująją literatų valdybą sudaro: *P. Mačėnas, M. Bendoriūtė* ir *M. Daunytė*.

— Kas pas mus aktualu? — keliauti, gerai mokytis, elgtis, būti „inteligentu“. Nemažiau aktualu sportuoti, lošti šachmatais, eiti kinan ar „uždraustan cirkan“! Žodžiu — ko reikalauja XX-tasis amžius. Žinoma, „pypka ir flirtologija“ taip pat neatsilieka nuo pagrindinių reikalų. Sujudo sportininkai. Dalyvavo Dobilės gimnazijos (Latvijoje) rungtynėse. Mažeikiškiai bravo! Savo gimnazijos garbę įstengė atlaikyti: ping-ponge paėmė I vietą, o krepšinyje — III. Futbole negalėjo dalyvauti. Čia jau kaltas „antramečių įstatymas“.

Andrius Veivera

PALANGA

Alio, alio! Palanga ilgą laiką tylėjusi prabilo.

Šiemet atsidarė V-oji klasė. Tai vis tėvų komiteto ir mokytojų rūpestis. Mokiniai be galo džiaugiasi ir pasiryžę visi kitąmet įsirioglinti (nors dar nėra) į VI-ąją klasę. Tokiu būdu pramins takus pilnai gimnazijai. Tada „Progimnazija“ bus trims brūkšniais užpeckiota ir šalia — „Palangos Gimnazija“. Ot bus gražu.

Kad progimnazija ir prie jūros, bet įvairios kuopelės neskęsta. Gerai gyvuoja eucharistininkai, vadovaujant kun. kapel. J. Ilskiui. Nemiega ir literatai, muzikai.

Jūros Dukra

PANEVĖŽYS

Mergaičių gimnazija

Labai nenustebkit, kad pasirodom kaip „Deus ex machina“. Jei pirma korespodencijų nerašydavom, tai dar nereiškia, jog spauda nesidomim. Skaitom ir dar kaip! Kai pamatai spaudos plėtintoją ateinant į „margus rūmus“, net prašvinti — visas centneris „Ateičių“ atvažiuoja.

Lindės-Dobilo meno kuopos rezidencija vyrų gimnaz. (nes ten ji gimė), bet dalyvauja joje ir mergaitės. Tik visa bėda, kad drauge su meno kuopos įsteigėju nuėjo į kapą ir jos tikroji siela. Po jo mirties niekaip negalima susikaupti sistemingam darbui.

E. G.

AMATŲ MOKYKLA

Įsisteigė religinis būrelis

X.2 didelė mūsų mokyklos mokinių dalis susirinko religinio būrelio steigiamajan susirinkiman. Kap. kun. A. Juška supažindino su būrelio įstatais ir veikimo būdais. Valdybon išrinkome: Jagminą (pirm.), T. Prekerį ir J. Praninską. Džiaugiamės, kad į susirinkimą, be kun. kapeliono, atsilankė ir mokytojų. Naujasis mokyt. inž. J. Barisas net šį tą papasakojo. Moksleiviai jo žodžius palydėjo šiltomis ovacijomis.

Zodiakas

PRIENAI

Sukruto literatai

IX.27 literatų būrelis sušaukė pirmąjį šių metų susirinkimą. Naujon valdybon išrinkta: *Vyt. Dereškevičius* (VIII kl.) — pirm., *M. Šakovaitė* (VII kl.) ir *O. Senavaitytė* (VI kl.). Šiame sus-me kūrinių skaitė: *V. Dereškevičius* (VIII kl.) ir *J. Juozaitis* (VII kl.). Pirmasis, jau nebe pirmą kartą pasirodąs, skaitė novelę, o antrasis — pirmą sykį eilėr. Nusistatyta: versti iš svetimųjų kalbų, nagrinėti rašytojus, skaityti savuosius darbus.

Kor.

ŠIAULIAI

Jeigu kada būdamas Šiauliuose užklysi į Mergaičių Gimnaziją, pamatysi sienoje juoduojant lentą, kurioje aukso raidėmis įrašyta: „Atminimui kruvino susirėmimo 1919. IX. 30. su bermontininkais . . .“ Ir

štai šių metų IX. 30. šventėme jau 17-kos metų sukaktį nuo to baisaus įvykio.

Kaip ir kiekvieną šventę, taip ir ją, pradėjome išvakarėmis. „Vakaruškos" programoje dalyvavo mokiniai ir mokytojai. Daugiausia, sako, šiai tradicinei šventei ruošėsi mergaitės, na, bet ir puikiai pasirodė: nespėjus dar nuskambėti salėje paskutiniam dainos akordui, sudrebėdavo sienos nuo rankų plojimo ir „bis". Taip pat ir baleto žvaigždelės buvo maloniai sutiktos ir palydėtos katučių triukšmu. *R. Sugintaitė* nepamiršo ir poeto žodžių. Pasirodė keletas ir Vyrų Gimnazijos deklamatorių. Mokytojus atstovavo muzikai: Strolia ir Armonas. Užbaigai padainavo vyrų gimnazijos choras. Pasibaigus paskutiniam koncertui — tai suolų traukymui iš salės, — pasigirdo Šabaniausko balsas: „Žavingos akys. . ." (tik gaila, kad pro ruporą). Gi publika iš petie pradėjo pliekti tango bei foxus. (Mat ir mokinius norima „sukultūrinti"). O kada laikrodis snausdamas numušė 10,5 val., visai atbukusi patefono adata baigė pasiutpolkę ir vakarušką.

Rytą (IX. 30) visi, kaip ir visada susirinkome į gimnaziją tik be . . . knygų. Iš čia organizuotai nuėjome į šv. Petro ir Povilo bažnyčią, kur išklausėme šv. Mišių ir pamokslo. Kapel. *J. Marcinkus* už žuvusius Šiaulių gimnazistus Kumpį ir kt. atgiedojo Libera. Petys į petį susikaupę nužygiavome į Mergaičių Gimnaziją išklausyti iškilmingo posėdžio — minėjimo. Jis buvo pradėtas Lietuvos himnu, ir atidarymo žodį tarė direktorius p. Klupšas, po kurio pagerbimui visų tų, kurie taip narsiai gynė tą mokslo šventovę, sustojome tylos ir susikaupimo minutei, o širdims pradėjus vėl mušti mok. Pinigis perskaitė tos, taip mums atmintinos, dienos protokolą. Jame tarp kitko rašoma, kad bermontininkams atėjus užimti gimnazijos rūmų visi mokiniai, tuomet sustoję koridoriaus gale, ramiai traukė Liet. himną ir kitas daineles, iki sužvėrėjusių bermontininkų buvo išmėtyti iš antrojo aukšto pro langus arba nustumdyti nuo laiptų, kolei rūmai paliko visiškai be savo narsių gynėjų, iš kurių net 40 buvo sunkiau ar lengviau sužeistų. Po jo kalbėjo mok. Krausas, pažymėdamas, jog dar nėra Lietuva laisva nuo priešų ir reikės dar daug didvyrių, kad būtų išlaikyta nepriklausomybė ir atgauta Lietuvos širdis — Vilnius. Taip pat kalbėjo ir gimnazijų atstovai.

Apči!

„Pasižymėję" šeštokai

Kada, kada, o šiemet tai tikrai šeštokai pasižymėjo visose srityse (tik ne moksle).

Kas rengia vakarėlį — šeštokai, kas zubrija (nemanykit, kad pamokas) šokius — šeštokai, kas klasės sienas obuoliais ištepliojo — šeštokai, kas bermontininkų minėjime labai „smagūs" buvo — gi šeštokai, be to, futbole taip pat šeštokai nenugalimi . . . Bet kur čia visus „nuopelnus" išskaičiuosi, o fizikas tik sako: „Bus bloga, vyrai!" Gal ir tiesą sako.

Vėjelis

ŠVĖKŠNA

Atšalęs rudens oras verčia ir flegmatiškus švėkšniškius greitinti judėjimo tampą. Už tai ir kuopelės jau pradeda pamažu atgyti. Gimnazijos gyvenime, atrodo, daugiausia įtakos turi literatai, eucharistininkai (Dorinio Lavinimosi Būrelis) ir ąžuolininkai. Šie visi jau suspėjo ir naujas valdybas susidaryti.

Literatai džiaugiasi, kad nuo šių metų pradžios jų globėju sutiko būti pats dir. p. *Samulionis*. Būrelio valdyba, kol kas, pasilieka pernykštė: *Stasys Ručkys, Janina Karmazinaitė* ir *Eugenija Žukaitė* — visi aštuntokai. (Šiaip, aštuntokai šiemet „įsivaizdina" ir į naujas valdybas atsisako įeiti. Pirmajame susirinkime gražiai pasirodė: *E. Žukaitė, St. Ruškys* ir kt.

Eucharistininkų vadovybėj: kun. *Petras Lapelis, Cel. Stasytis, O. Petrošiūtė* ir *J. Kungys*. Bendrojo lavinimosi *Ąžuolo* būreliui šiemet vadovaus: inspekt. p. *St. Rudys, Ben. Ruškys, F. Ruškytė* ir *K. Surplys*.

— Naujienų šiuo tarpu užteks. Kam jos įdomios, patarčiau pajieškoti kitose „gazietose". Mat, smarkūs gimn. reporteriai rūpestingai suregistruoja ne tik m-los įvykius, bet ir . . . gandrų „posėdžius" apylinkėje ir kitokias „įdomybes"...

Ateivio įspūdžių tęsinys

Švėkšną šiemet plūste užplūdo naujų ateiviai. Dabar, pav., tik vienų skuodiškių gimnazijoje yra 15, o smulkesnių „kolonijų" yra dar daugiau. Ateiviai Švėkšnos padangėje lig šiol jaučiasi gana puikiai, ir tik vienas yra toks, kurį amžinai „visas svietas skriaudžia".

Žinoma, kai kuriuos ne mažiau žavi ir moksleiviškasis pasaulis. Iš jo labiau išskirtini aštuntokai, o dar daugiau — prisipažinsiu — aštuntokės. Kai kurie jas klasifikuoja ir išskiria dvi įdomiausias rūšis: „įsivaizdinančiąsias aštuntokes" ir „išdykusiąsias aštuntokes".

Šelmis bernelis

Antanas Alekna, Katalikų Bažnyčia Lietuvoje. Su 3 spalvotais ir 1 nesvalvotu žemėlapiais. Redagavo *J. Stakauskas*. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys. Nr. 500. 1936 m. 154 psl. Kaina 5 Lt.

Ši tema kažkaip buvo pas mus pamiršta ir einant mokyklose Lietuvos istorijos kursą, kai tik prasideda pirmieji katalikybės žingsniai Lietuvoje ir mokinio galvoje kyla visokių neaiškumų dėl Bažnyčios kovos. Platesnės literatūros tuo klausimu nėra, kad būtų galima pilnai suprasti tų kovų prasmę, karalių politiką tuo reikalu ir popiežių darbus. Iš tikrųjų, daugeliu atvejų kalbant apie katalikybės atsiradimą Lietuvoje dažnai pasiunčiama karčių, bet neteisingų žodžių tuolaikinių popiežių adresu. Todėl šitą knygą tenka imti į rankas su dideliu susidomejimu, nes čia specialiai yra svarstomi tie klausimai ir tuo labiau kelia susidomėjimą, kad šią temą svarsto gabus ir prityręs istorikas, Lietuvos istorijos specialistas, kurio darbais dar ir šiandien tebesinaudoja mūsų aukštesnės ir aukštosios mokyklos.

Istorikas prie savo temos prieina iš toli, nušviesdamas krikščionybės įsigalėjimą Europos šiaurėje. Lietuva buvo paskutinė, į kurią įsiskverbė krikščionybė. Bet gal nei vienoje tautoje Bažnyčios užvieš-patavimo kelias nebuvo toks sunkus, kaip Lietuvoje. Nuo Mindaugo krikšto (1251) daugiau kaip pusantro šimto metų tęsėsi begaliniai sunkus Bažnyčios kelias, iki Lietuva galutinai pasuko į Vakarus, susidurdama su Lenkija. Šitas laikotarpis yra labai įdomus. Tik prisiminkime nors Gedimino pastangas dirbti kultūros labui ir taikoje gyventi su savo kaimynais, jo laiškus popiežiui ir Europos vadovams!

Po Lietuvos ir kiek vėliau Žemaičių krikšto dar neatėjo katalikybei laimės dienos. Vakarų schizma stipriai palietė ir Lietuvos plotus, didelę dalį didikų patraukdama į savo pusę. Čia istorikas gana vaizdžiai išsprendžia protestantizmo laimėjimo ir suirimo klausimus. Kaip lenkomanija atėjo per kunigus, atvykusius iš Lenkijos ir lietuvius, ten ėjusius mokslus, taip ir protestantizmą atnešė didikų sūnūs, kurie tuo laiku labai uoliai lankė Vakarų Europos universitetus, kuriuose kaip tik protestantizmas buvo madoje. Baigus silpnėti protestantizmui, Lietuvą užgulė sunkiausia ir ilgiausį laiką slėgusi Rusijos letena. Tas laikotarpis dar tebėra gyvas mūsų tėvų lūpose ir daug plačiau einamas mūsų mokyklose, nes tą laikotarpį plačiai siekia ir literatūra. Autorius knygą baigia Lietuvos Bažnytinės provincijos įsteigimu.

Visi šitie aukščiau suminėti laikotarpiai turėjo dar savo tikslų ir uždavinių, kuriuos autorius, remdamasis gausia istorine medžiaga, nušviečia. Stiliaus lengvumas ir istorinių faktų įdomus konstatavimas daro knygą ne tik vertingą, bet ir skaitomą su įdomumu. Todėl ja turėtų susidomėti moksleiviai, kuriems rūpi Bažnyčios praeitis ir gyvenimas Lietuvoje.

P. Juozas

E. de Amicis, Skaudus nesusipratimas. (Albertas). Apysaka. Iš italų kalbos išvertė J. L. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys Nr. 651. Kaunas 1936 m. 75 psl. 80 ct.

Nėra to moksleivio, kuris nebūtų ko nors mokykloje vartojamuose vadovėliuose skaitęs Edmondo de Amicis, to garsaus italų rašytojo (1846-1908), žinomo visame pasaulyje, veikalo „Širdis“ (Il coure) autoriaus. Italijoje šio veikalo yra išplatinta apie 2 milijonu egzempliorių. (Ten aprašomas mokinių ir šiaip mokyklinio amžiau jaunuomenės gyvenimas, paprasto gyvenimo aplinkybės, bet su tokiu dvasios pakilimu ir karžygiškumu, kad tuojau ir skaitytojai ryžtasi pasekti jų pavyzdžiu. Šitoje apysakoje Edmondo de Amicis pasilieka tas pats. Jaunas vaikinas, atrodo neturįs pasaulyje nei draugų nei giminių, stoja tarnauti pas vieną notarą. Kartą dingo vienas banknotas 100 lirų ir buvo įtartas Albertas. Čia seka ilga dvasinė kova dėl bereikalingo apkaltinimo. Tik vėliau pasirodo jo nekaltumas. Tai pagrindinė mintis. Bet kiek čia yra gražių atskirų epizodų, kuriuose autorius parodo tikrą savo kūrybinę jėgą! Šiaip ar taip Ed. de Amicis yra pavyzdys jaunimo literatūrai. O jo raštų didelis pasiseki-

mas priklauso nepaprasto nuoširdumo, gyvumo ir mokėjimo pagauti jautriausias paprasto gyvenimo minutes, pripildyti jas nuoširdaus karžygiškumo ir vis dėlto palikti žmones natūralius, gyvenimiškus, paprastus ir kasdieniškus. Šitos savybės, taip reikalingos ir būtinos jaunimo literatūrai, skaitytojui paliks didelį ir gilų įspūdį. Šito vertimo kalba gera. Knyga pripažinta tinkama mokyklų knygynams.

J. P.

SAKALO LEIDINIAI

Prsidėjus knygų leidimo sezonui, Sakalas visu įsitempimu ėmė spausdinti eilę rinktinių originalios ir verstinės literatūros knygų. Iki šiol išleista net šešios rinktinės knygos:

Liudvikas Kondratavičius (Vladislovas Syrokomla), Margis (Margiris). Išvertė ir eiliuotą įžangą parašė Antanas Valaitis. Įvadą parašė prof. Mykolas Biržiška. Sakalo leid. 150 p. Kaina Lt. 2,—.

Šiemet sukako 600 metai nuo to laiko, kai žuvo narsiai begindamas Pilėnus kunigaikštis Margis. Tai romantiškai karžygiška poema apie pilies gynėjus ir jų didvyriškumą. Savo forma ji yra klasiškai didinga. Ši poema gali būti mums heroiškos idealizuojamos mūsų praeities epas.

Kar. Dalli, Slaptasis agentas 7 Nr. Romanas. J. Kusos vert. Sakalo leid. 224 p. Kaina Lt. 2,—.

Šalia viešojo karo ginklais eina slaptasis, diplomatijos ir šnipų, karas. Dažnai šnipai, kaip vorai, savo klastomis yra apipynę visas valstybes. Šiame romane su nepaprasta intriga ir meilės nuotykiais vaizduojama tas slaptasis karas, kuriam ir mes negalim būti abejingi.

A. Wautier d'Aygalliers, Meilės Disciplina. Iš prancūzų kalbos išvertė Jurgis Griška. Sakalo leid. 256 p. Kaina Lt. 3,—.

„Pirmoje amžinų tiesų eilėje stovi Meilė. Deja, jos tikrai niekas nepažįsta", sako autorius savo įžangos žody. Autorius labai rimtai stengiasi tą amžiną tiesą šiame veikale išaiškinti. Tai rimčiausias lietuvių kalba traktatas apie meilę.

Fr. Mauriac, Jėzaus gyvenimas. Iš pranc. kalbos vertė Ant. Vaičiulaitis. Sakalo leid. 240 pusl. Kaina Lt. 3,—.

Tikrai meniškas, naujausias šio autoriaus literatūros kūrinys.

Dimis. kapit. Alph. Magniez, Jaunuoliui ir Tėvui. Iš pranc. kalbos vertė dimis. kapit. Pr. Povilaitis. Sakalo leid. 96 p. Kaina Lt. 1,50.

Labai gražiai parašyti tikrai rimti patarimai jaunuoliams, ypač kariams, ir tėvams apie lytinius dalykus.

M. Vaitkus, Žaibas ir Mergaitė. 3 veiksmų 2 paveikslų negalimybė. Sakalas, 139 p. Kaina Lt. 2,—.

Gimtoji kalba 7 sąsiuvinis (rugsėjo m.). Turiny: Pr. Skardžiaus str. — Artimesnieji bendrinės kalbos uždaviniai; L. Dambrausko — I. Sudurtinės veiksmažodžių lytys ir jų vartojimas, II. Taisymai. Kirčiavimo reikalu. Klausimų kraitelėje atsakoma į keturiolika įvairių klausimų. Apžvalgoje — šešios santraukos kalbinių straipsnių spausdintų kituose laikraščiuose ir žurnaluose. Knygų recenzijos.

Naujas kelias. 7-8 nr. Kapsų moksleivių laikraštis.

Kaip ir praėjusiuose, taip ir šitame vilkaviškiečių žurnalėly justi daug gražios iniciatyvos, pajėgumo, literatūrinės ir mokslinės nuovokos. Kiek mums tenka matyti moksleivių gimnazijose leidžiamųjų žurnalų, šitas yra pats gerasis. Randame pasigėrėtinų Emkos eilėraščių, tokio rimtumo straipsnių, kaip „Evoliucijonizmo krizis", įmanios beletristikos ir k. Džiaugiamės.

J. Talmantas (vertimas), Gražaus elgimosi pagrindai. Mokyklos jaunuomenei. Tinka visų mokyklų knygynams. 92 psl. 50 cnt.

Kadangi mūsų mokykloje to elgimosi mokinys dažnai neturi progos sužinoti, tai įsigyti šią parankią ir pigią knygiūkštę bus labai pravartu.

Valstybės Egzaminų Komisijos Įstatymai ir Taisyklės. Sudarė V. Kasakaitis, Švietimo Ministerijos referentas. Kaina Lt. 1,50.

Turinys: Valstybės Egzaminų Komisijos įstatymas. Valstybės Egzaminų Komisijos egzamų taisyklės. Taisyklės mokytojams-praktikantams pradžios mokyklos mokytojo vardui įsigyti. Egzaminų teisyklių periodai. Cenzo tikrinimo pavadinimas Valstybės Egzam. K-jai. Švietimo Ministerijos aukštesniųjų ir vidurinių mokyklų mokytojų cenzo taisyklės. Taisyklės aukštesniosios mokyklos mokytojo vardui įsigyti praktikos keliu. Pradžios mokyklų mokytojų cenzo taisyklės. Užsienių diplomų tikrinimo pavedimas Valstybės Egzaminų Komisijai. Aukštojo mokslo teisių įstatymas. Aukštojo mokslo teisių įstatymui vykdyti taisyklės. Aukštojo mokslo taisyklių priedai.

SPAUDOS FONDAS

tuo tarpu dar palengvėle ruošiasi rudenio darbams. Šiuo metu redakcija tėra gavusi paminėti:

V. Šekspyras, Karalius Lyras. 5 veiksmų tragedija. Vertė J. Talmantas. 296 psl. 3 lit. Literatūros panteonas.

Šitas leidinys, be abejo, daugiaus pravers mokymosi reikalui, taip sakant, literatūros pažinimui, tačiau ir eiliniam skaitytojui bus graži dovana.

Esmaitis, Sakalėlis. Gamtos dalykai VI-jam pr. mokyklos skyriui. VII-ji dalis. 272 psl. 3,50 lit.

Kaip visi, taip ir šitas Esmaičio vadovėlis yra žmoniškai parašytas, pedagoginiu žvilgsniu tvarkingas ir prieinamas mūsų naujajai mokyklai.

K. Kupčiūnas, J. Trinkūnas, R. Obelinis. Skaičiavimo uždaviniai. VI-jam pradžios mokyklos skyriui. VI dalis. 176 psl. 2,75 lit.

„Moksleivis" etikos moko

Š. m. „Moksleivio" 8—9 nr. 247-8 psl. kažkas „literatu" prisidengęs puola mane, kam aš savo straipsny „Kaip rašytojai kuria" naudojuosi „Kultūroj" skelbtaisiais rašytojų anketų daviniais, visai nieko neatsiklausdamas, atseit, neparašydamas, jog juos nugirdau „Kultūroj", o ne kur nors kitur. Anot šito „Literato", „pasielgimas yra prasižengiantis spaudos etikai, kuri griežtai reikalauja visuomet pažymėti kas iš kur cituojama ir pasinaudojama".

Įdomu, kur minėtasis „žurnalistas" šitos etikos mokėsi? Nebent „Moksleivis" tokios etikos programą ruoštų. Pas mus gi Lietuvoje šitaip: jei rašai grynai mokslinį darbą, eini naujų išvadų, paremi jas svetimomis mintimis, svetimais faktais, tad žymi šaltinį, nes kitaip darbas neturės mokslinio charakterio; tačiau, norėdamas ką tiktai populiarizuoti, norėdamas, kad laikraščio skaitytojai tuo klausimu nors šį tą žinotų, gali jokio šaltinio nenurodinėti. Taip jau įprasta. Taip elgiasi ne tik „Ateities" Redakcija, bet ir „Lietuvos Aidas" ir „XX Amžius" ir „Lietuvos Žinios" ir visi kiti, išskyrus gal vieną kitą grynai mokslinio tipo žurnalą. Taip elgiasi pagaliau ir pats skrupulingasis etikos „mokytojas" „Moksleivis", nes jo „Įvairenybės" ir „Mažos istorijos apie didelius žmones" yra surankiotos iš kitų laikraščių. O dėl to jo niekas nė nemano kaltinti. Todėl aš ir noriu šitoje vietoje atkreipti „Moksleivio" žvilgsnį į tai, kad jis, nors, tiesa, ir jaunas, žinotų mūsų spaudos bendrąjį darbo būdą ir neužpuldinėtų kitų tuom, ką jis pats daro ir kas leistina. Be to, jeigu jau „Moksleivio" bendradarbiai nežino, tai tegu bent jų redaktorius įsideda į galvą, jogei rašytojo balsas nėra tas pats ką paskolinta iliustracija, po kuria jis parašo „N. R." Rašytojo balsas nėra „Kultūros" monopolis. Jeigu jau rašytojas ką kartą pasakė — tas pasakymas yra visos tautos ir net visų žmonių bendrasis turtas. Dar nebuvo atsitikimo, kad rašytoją kas būtų nupirkęs.

K. Zupka

LITERATŪRINIO NAGRINĖJIMO KONKURSAS

Norėdama daugiau savo skaitytojų įtraukti darban, „Ateitis" skelbia konkursą parašyti nagrinėjimams iš mūsų gimnazijų V, VI, VII ir VIII klasėse einamojo lietuvių ir pasaulinės literatūros kurso. Nagrinėjimų temą paliekame patiems moksleiviams pasirinkti. Galima nagrinėti atskirą rašytoją, lyginti vieną ir kitą, analizuoti atskirus veikalus, idėjas, tipus, stilius, lyginti rašytojo vaizduojamąjį gyvenimą su mūsų laikų gyvenimu ir t.t. Nagrinėjimas mažiausia turi apimti 10 sąsiuvinio puslapių. Pasirašoma slaptavardžiu. Tikroji pavardė, klasė ir gimnazija parašoma atskirame lapely užklijuotame voke.

Bus premijuoti 5 geriausieji rašiniai.

I premija — foto aparatas „Einsig Migdet".

II premija — amžinoji plunksna (garant. 15 metų).

III premija — foto aparatas „Baby".

IV premija — St. Būdavo romanas „Loreta", A. Vaičiulaičio — „Valentina" ir Myk. Linkevičiaus „Ateina Dievas".

V premija — Maila Talvio romanas „Varpas".

Rašinius siųsti iki š. m. gruodžio 1 d.

Jury komisiją sudarys „Ateities" Redaktorius, vienas gimnazijos mokytojas ir vienas Liet. Rašytojų Dr-jos narys.

Veda *St. Daunys*

Lietuvos futbolo pirmenybės

Lietuvos futbolo pirmenybės eina visu smarkumu. Pasitaiko visa eilė netikėtinų sensacijų. Vienos komandos eina be pralaimėjimų, kitos, dar neseniai stojusios pirmųjų eilėse, staiga krinta į patį galą.

Klaipėdos KSS

Senasis Lietuvos meisteris vėl pabudo ir iki šiol eina be pralaimėjimo. Galima tik pasidžiaugti KSS gražiais laimėjimais, kurs, greičiausiai, pirmąjį ratą užbaigs nepralaimėjęs nė vienų rungtynių. Visa komanda yra patvari ir ištverminga, turi daug jaunų žaidėjų, bet vis tik laimėjimai pasiekti su didele laime. Kaune LFLS nugalėjo 3:2, LGSF — 4:1, Klaipėdoje ŠŠ Kovą .3:1 ir Š. MSK 2:1. Paliko tik silpnesni priešai — JSO, Marijampolės Šaulys.

ŠŠ Kovas

Meisteris turi vieną pralaimėjimą prieš KSS, kitas visas rungtynes laimėjo, nors kai kurias gana sunkiai. Visa komanda visada pasiryžusi kovoti ir nesigaili stiprių šūvių į vartus. Šiuo metu komanda vidutinėj formoj. Laimėjo prieš LGSF 4:3, prieš Taurą — 1:0; prieš LFLS — 3:1, o KSS-ui pralaimėjo 1:3.

LGSF

Rudens ratas LGSF-ui labai nesekmingas, nes komanda neteko net šešių geriausių žaidėjų — Kaminsko I, Kaminsko II, Simukaičio, Klimo, Paulionio, Deltuvo. Daugumas išėjo atlikti karinės prievolės į Karo Mokyklą ir galės žaisti tik kitą rudenį. LGSF komanda sudaryta iš jaunų žaidėjų. Geriausia komandos vieta — puolimas. Komanda ruošiasi susitvarkyti pavasario ratui. Pralaimėjo M. Šauliui 0:1, ŠŠ Kovui — 3:4, KSS-ui — 1:4, LFLS-ui — 1:3, prieš Taurą laimėjo 4:1 ir prieš Š. MSK 1:0. Liko žaisti su silpnesniu — JSO ir Švyteniu.

LFLS

Tai komanda, kuri rodo gerą techninį žaidimą, bet nemoka mušti golų. Turi gerą gynimą, bet puolikai labai delsūs, lyg nešiotų ne futbolininkų batus.

Pralaimėjo KSS-ui 2:3, ŠŠ Kovui 1:3, laimėjo prieš LGSF 3:1, prieš Š. MSK — 1:0, prieš Taurą — 2:1.

Š. MSK

Prieš porą metų buvo Lietuvos meisteris, o dabar stovi pačioj paskutinėj vietoj. Pajėgumas vidutinis, bet stinga laimės. Nelaimėjo dar nė vienų rungtynių. Prieš LGSF, JSO ir LFLS pralaimėjo vienu rezultatu 0:1, prieš KSS — 1:2, su M. Šauliu sužaidė lygiomis — 0:0.

JSO

Vidutinio pajėgumo komanda, tuo tarpu einanti be pralaimėjimų, nes visi priešai buvo silpnesni. Prieš Š.MSK laimėjo 1:0, prieš Švyturį — 2:0, prieš Taurą — 3:1, su M. Šauliu lygiomis — 2:2.

Tauras

Išimtinai jaunų žaidėjų komanda, niekada didesnės reikšmės nesuvaidinusi, tačiau kai kada iškrečia ir šposą.

Marijampolės Šaulys

Marijampolės Šaulys, kurio eilėse daug moksleivių, yra pats jaunasis LK narys ir žaidžia pirmas pirmenybių rungtynes. Pradžia labai sėkminga.

Klaipėdos švyturys

Švyturys taipgi žaidžia pirmas pirmenybių rungtynes. Dvejas rungtynes pralaimėjo, vienas laimėjo.

ĮVAIRIOS NAUJIENOS

Mūsų sportininkai važiuos į Ameriką

Viešįs Lietuvoje Amerikos lietuvis advokatas p. Bagdžiūnas pakvietė mūsų sportininkus atvykti į Ameriką. Į Ameriką mūsų sportininkai tikrai vyks. Bus sudaryta rinktinė iš lengvaatletų, plaukikų ir stalo tenisistų.

Amerikos lietuvis treniruoja mūsų krepšininkus

Amerikos lietuvis Lubinas, iuo metu gyvenąs Lietuvoje, sėkmingai treniruoja mūsų valstybinę krepšinio rinktinę. Liubinas yra retai sutinkamas krepšininkas. Šią žiemą žaidė J. A. V. rinktinėj vidurio puoliku. Lubino vadovybėj mūsų rinktinė padarys didelę pažangą.

Stalo tenisistai dirba

Sudaryta nuolatinė stalo teniso rinktinė, kuri nuolat treniruojasi. Ji atstovaus Lietuvą visuose stalo teniso žaidimuose su užsieniais.

Kauno „Aušros" berniukų gimnazijos krepšinio turnyras

Spalių pirmomis dienomis Kauno „Aušros" berniukų gimnazijoje buvo pradėtas tarpklasinis krepšinio turnyras. Turnyre dalyvavo net 10 komandų. Mokiniai turnyru labai domėjosi ir jį sekė su didžiausiu triukšmu. Pirmą vietą laimėjo 8a klasė, II — 5b kl., III — 6 b kl., IV — 8b kl.

Vėliau ruošiamasi surengti orasvydžio, lengvosios atletikos ir stalo teniso pirmenybes.

AKKK — Grandis 22:16

Spalio 8 d. Kūno Kultūros Rūmuose įvyko pirmosios krepšinio rungtynės tarp AKKK — Grandis. Rungtynes laimėjo aukštųjų kūno kultūros kursų klausytojai — 22:16.

JSO-LGSF

pirmenybių rungtynės baigėsi 1:0 JSO laimėjimu.

ŠMSK — Kovas

baigėsi lygiomis — 0:0.

KSS — Tauras

davė netikėtą rezultatą 1:1. Tuo būdu KSŠ neteko pirmojo taško.

Kovas — JSO

atnešė meisteriui pirmąjį šį rudenį pasigėrėtiną laimėjimą 5:0.

UŽSIENYJE

Danija — Lenkija. Kopenhagoje įvyko tarpvalstybinės futbolo rungtynės Danija — Lenkija, kurias rezultatu 2:1 laimėjo Danija.

Vengrija — Rumunija. Bukarešte įvykusias tarpvalstybines futbolo rungtynes Vengrija — Rumunija laimėjo Vengrija 2:1. Pirmas puslaikis buvo 0:1. Vengrijos nenaudai, tik antrą puslaikį vengrai sukruto ir laimėjo.

Ispanijoj. Dėl pilietinio karo sportas apmiręs. Madride tik retkarčiais įvyksta futbolo rungtynės, į kurias futbolininkai atvyksta iš fronto ir po rungtynių skubiai grįžta atgal. Daug garsių futbolininkų žuvo. Sukilėlių užimtose vietose sportas klesti žymiai geriau. Sevilijos mieste net pirmenybės vykdomos.

Čekoslovakijoj. Futbolo pirmenybėse pirmauja garsioji Sparta, paskui seka Slavija. Kaune matyta Prostgov komanda ir toliau laikosi trečioj vietoj.

Austrijoje. Šių metų vidurio Europos taurės nugalėtoja Austrija prakišo FC Vien 0:2 ir tuo sukėlė nemažą sensaciją. Pirmauja Admira.

Italijoje. Aiškaus favorito nematyti. Įdomu pažymėti, kad beveik visos spalio pradžioj įvykusios rungtynės baigdavosi 1:1 arba 1:0. Italai yra kieto žaidimo šalininkai.

Latvijoje. Futbolo pirmenybės pasibaigė ir meisteriu liko Liepojaus Olimpia, finalinėse rungtynėse įveikusi Armijos Sporto Klubą (ASK) 2:1. ASK padavė protestą, kad rungtynės būtų peržaistos. Protestas pasiekė net Latvijos prezidentą, kurs protestą patenkino ir rungtynės turės būti peržaistos. Sporto pasauly didelė naujiena, kad rungtynes panaikino . . . prezidentas. Berods, panašaus atsitikimo negirdėti.

Uragvajus — Argentina. Tarpvalstybinės rungtynės tarp šių valstybių pasibaigė Uragvajaus laimėjimu 2:1. Rungtynes sekė 75.000 žiūrovų.

Graikijoje. Atėnuose sėkmingai vyksta Balkanų olimpiada. Daugiausiai taškų turi Graikija, paskutinėj vietoj Turkija. Balkanų olimpijada. Daugiausiai taškų tu-

---

P. Šinkūnas. Užeuropiai. Azija, Afrika, Amerika, Australija. Geografijos vadovėlis gimnazijai ir progimnazijai. 180 psl. 3,50 lit.

Vadovėlis pralenkia kitas iki šiol vartotas geografijos knygas, nes suprastintas, lengviau atsimenamas, gražiai iliustruotas ir aptaisytas.

P. Šinkūnas. Lietuva. Geografijos vadovėlis V skyriui ir prirengiam. gimnazijos klasei. II leidimas. Su žemėlapiu. 128 psl. 3 lit.

Malonu pažymėti, kad visi „Spaudos Fondo" leistieji vadovėliai pasižymi savo geru ir gražiu sutvarkymu, neperkrauti mokykline medžiaga ir todėl labai parankūs gyvenimui. Ir mokiniai ir mokytojai jais galės būti patenkinti.

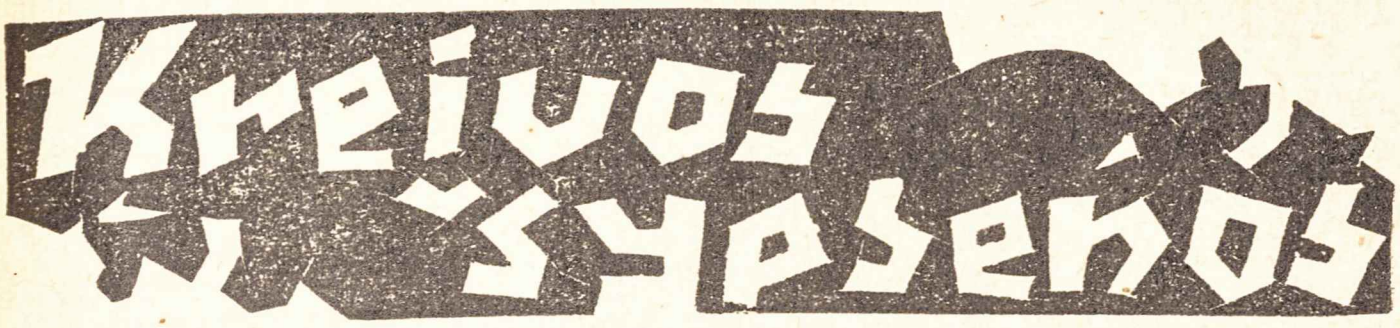

AL. BABAS

Technikos mokykla

Vienas braižo, kitas kala,
Trečias pakelia skandalą,
O ketvirtas labai linkęs
Sukti meilės katarinką.
Jei ne penktas, tai septintas,
(Reikalas labai čia rimtas).
Vakarais gatves šlifuoja,
Papirosus demonstruoja.

„Pavasario" Komercijos Mokykla

Čia mergaitės tikros panos,
Visos puošias, kaip išmano:
Viena perka suknią gražią,
Kita lūpas nusidažo.
Visi vyrai tikri frantai,
Bent jie taip save supranta,
Sako, čia nerasit vaiko,
Ne vienam jau vesti laikas.

Panevėžio gimnazijų literatai

Norim miego, saldaus miego,
Meno kuopai reikia miego.
Prašom mūsų nepešioti,
Mes dar norim pamiegoti.
Kai papūs šiltesnis vėjas,
Gal jau būsim pailsėję
Ir, jei būsim nepasenę,
Dar šiais metais gerbsim meną.

Telšių gimnazija

Gavome iš Telšių žinią,
Kad žemaičiai lanko kiną.
Mums be kino, jie kartoja,
Nėr linksmybės Lietuvoje.
O mergaitės, kaip tos rožės,
Labai brangina jos grožį,
Taigi puikiai nusimano,
Koks dabar madoj romanas.

Marijampolės R. J. g. gimnazistės

Mylim vieną, mylim kitą,
Meilėj galo nematyti,
Su tokiom šitai idėjom
Ir ruduo jau įpusėjo.
Kai širdy ugnis kurenas,
Tai bent žinom, kad gyvenam,
Taipgi žinom tiesą vieną,
Kad nebus mums šalta žiemą.

Kauno „Aušros" mergaičių gimnazija

Visos mes puikiausiai žinom —
Matematika ne kinas,
Šitos formulės sausokos
Baisiai daug įvaro strioko.
Bet ir taip mes kartais galim —
Matematiką į šalį,
Nes kai dūšioj meilė pinas,
Aplankyti reikia kinas.

IŠ BIRŽŲ „ANT LINKSMŲJŲ"

1. Mainos rūbai. 2. Šokių vajus. 3. Plikės frizūra ir (atsiprašant) . . . ant mėnesėlio kepurė . . .

Buvo laikas, kai biržiečius
Linksmino Tekšiukas,
O dabar jis prie pat jūros
Klaipėdoj sau sukas . . .

Mainos rūbai margo svieto,
Mainos ir išblunka —
Vieni baisiai suliesėja,
O kiti nutunka . . .

Biržų miestas. Klasės. Suolai.
Viskas taip, kaip reikia . . .
Ir, paskelbę šokių vajų,
Sakom, kad tai sveika . . .

Bet užplūsta mus ir bėdos,
Bėdos nematytos —
Dabar vaikštome nuplikę,
Galvom apramtytom . . .

Tai ir Jums, turbūt, ne nauja —
Toks jau mūs likimas,
Kad iš vyro „čiuprinuoto"
Lieka piligrimas . . .

Liūdnas vaizdas . . . Mėnesėliai,
Kur tiktai pažiūri —
Mielas Broniau, kaip sau nori,
Užsidėk kepurę!

Juk matai, kad „miss penktokė"
Nebenor žiūrėti . . .

. . . Nes dabar makaulės mūsų,
Kaip virti kotletai . . .

Žodžiu, šviečia mėnesėliai,
Kur tiktai pažiūri —
Mielas broli, kaip sau nori,
Užsidėk kepurę!

Chapusčius

Žvilgsnis į Panevėžio aštuntokes

Paskambinus pamokai, pradėjau „fotografuoti“ aštuntokių fizionomijas. Štai kelioliką jų: Aldona: rimtumas — gyvenimo dūšia. Alfa: utinam veniat! Irina: kodėl arklys traukia ratus, o ne ratai arklį?! Marytė: 1000 kartų persižegnosiu, kad neklaustų pamokos. Birutė: vienas biržietis man labai patinka . . . Stasė: fe, koks! Bronė: po lit gorčius, nori — imi, nori — ne. Angelė: fui, gyvenimas! Elena: Hm! Irka: spėkit, ar Hitleris turi hitleriukų? Birutė II: mergaitės ššš! Per balsiai tylit! Eisiu savanore fizikos atsakinėti. Elė: tikrai, kur užlopai — nebekiaura! Marytė II: didžiausia bėda, kai negaliu išrėkti. Vanda: visą naktį mokiausi . . .

Tuo tarpu įėjo mokytojas ir „fotografavimo“ darbas buvo nutrauktas. Iki pasimatymo!

E. G.

Mažeikių patarlės

Jeigu istorijos mokytojas liepė kam atsistoti ir tuojau atsisėsti, tai gerai žinok, kad atsistojusysis graužė nagus ir juos kišo į nosį.

Jeigu kam yra šalta, patartina po vasarine uniforma pasivilkti trumpus meškos kailinukus iki spalių 1 d.

A. Vai.

REDAKTORIUS ATSAKO

Gruzdžių korespondentui. Kadangi nepasirašei, nė adreso nepadėjai, tai, aišku, negalėjome pasinaudoti. Kitą kartą laukiam.

Bijūnėliui. Paties draugai parašė gyviau. Jais pasinaudojome.

Trakučiui. Redakcijoms rašoma tik vienoje lapo pusėje.

Ramumui. Gerai padarysi, broli, atsiųsdamas minimąjį rašinį. Nereikia leisti dingti žinioms apie minėtinus knygnešystės laikus. Parašyk ir kas papasakojo ir t. t.

Šiluviui. Laukiame ne tik iš Paties, bet ir iš kitų ko nors „Kreivoms šypsenoms“. Reikia tik suprantamai rašyti, įdomojingai, su juoku.

Aleksandraičiui. Šiuokart kaip ir nieko neparašei.

E. G. Puikiai parašei. Lauksime vėl.

Amatininkui. Kitas, ot, geriau kiek parašė. Pats nemėgini sugyvinti savo rašymo. Žiūrėk, kaip kiti įdomiai ėmė rašyti, nors ir jie dar ne visi.

Benjaminui. „Kelionės į Rygą“ nedėjome, nes 11 nr. jau gal bus „Pasikalbėjimas su Latvijos gimnaziste“ ir čia Paties rašomi dalykai savaime bus iškelti. „Kreiv. šyps.“ reikia tokius faktus surinkti, kurie ir kitiems būtų aiškūs bei įdomūs.

Kasmatei. Apie ekskursiją žinios nusenusios. Todėl ir skautų naktinių, be direktoriaus leidimo, pasilinksminimų neiškėlėme. Jei šitai pasikartos, — parašykite.

Ąžuolėliui. Hefaistas kiek įdomiau parašė, nors ir jis, žmogus, labiau mėgsta rašyti apie tai, kas gali būti, o ne apie tai, kas buvo. O mums svarbu, kas buvo ar yra. Kas bus — Dievas žino.

Paželsvių Vytukui. Puikiai parašei pasikalbėjimą. Džiaugiamės, kad marijampoliškiuos „Ateitis“ nuo rudens dvigubai praplito. Bet pačios statistikos skelbti nėra tikslo. Tad norėdami net negalėjom panaudoti. O patį galą dėti nebeišėjo.

Pašernupei. Rašiau, kad visada parašytina pavardė ir adresas, o Pats? Negi galima žinoti, kas rašo, kai stalą raštų pundai nuverčia.

Kaszino. Daug kitų gimnazijų šin nr. atsiliepė. Todėl charakteristikų, kaip antraeilių dalykų, nedėjau. Kitam nr. lauksiu.

J. Cicero. Iš Skuodo mums jau pasižadėjo *Kaszino* rašyti.

Fox. Atrodo, sugebėsi rašyti. Nepanaudojom, nes teaprašyta „mizernas“ susirinkimas. Laukiam.

K. Vytėnui. Labai bloga kalba parašei, kad net ištaisyti nebegalėjau.

Vėjeliui. Charakteristikų negalėjom panaudoti. Turi gerą plunksną.

Seminarui. Knygą nusiųsim. Kadangi šioj korespondencijoj ypatingų numerių neradau, tai lauksiu naujų. Rašyk.

Žaibui. 11-tajam nr. parašyk. Per daug smulkmenas išplėtei.

Homini incognito. Apie mokytojus nepatogu rašyti.

Dulkei. 11 nr. lauksim.

Žaibui (Pasvaly). Rašėme, kad korespondencijas reikia punktualiai atsiųsti. Na, ir pavėlavai. Lauksime kitam nr.

K. Lapui. (Bandysiu „N. Romuvai“ parodyti).

REDAKTORIUS IR LEIDĖJAS PROF. DR. PR. DOVYDAITIS

REDAKTORIUS ATSAKO

Šelmei. Tas pats ką ir Žaibui.

A. L. P. Šiauliečiui. Kadangi kiti šiauliečiai buvo anksčiau parašę, tai ir nepasinaudojom. Lauksim.

Kiškio kopūstui. Žiūr. Šelmei.

Žėručiui. Kitą kartą nevėluok!

P. Bložei. Pirmiausia skaičiau „Nelaukiamą viešnią". Pasirinkai labai sudėtingą motyvą, painią intrigą, tačiau ligi žmogžudytės paaiškėjimo sklandžiai ir nuosekliai rašei. Vėliau, susidūręs su Pačiam svetimais išgyvenimais, pametei tą nuoseklumą, skubinai ir ėmei atvirai moralizuoti. Idėja turi būti, bet ji neturi būti specialiai prakišama aikštėn — pamokslu paverčiama. Ją gali pataisyti, nes rašyti, atrodo, sugebėsi. Neapleisk plunksnos. Rankraštį galėsi atsiimti būdamas Kaune. Antrojoj perdaug abstrakcijos. Net gamtos vaizdai, kurių čia itin apstu, ir tai suabstraktinti, be kontūrų, neapčiuopiami. Reiktų Pačiam įsižiūrėti, kaip kiti, gamtą mėgstantieji rašytojai, vaizduoja.

Laimučiui. Gavom tik tada, kai „Ateitis" jau į puslapius formavosi. Tespėjau atsakymą įdėti.

Audrai. Esi įsimylėjęs, aiškiausia. Tat ir „Iki pasimatymo" tėra pačiam autoriui įdomus dienoraštis. Bandyk ko naujo, nes plunksna Pačiam, matyt, paklusni.

K. Padarauskaitei. Nudžiūginai Redaktorių, sakyt, siurprizą padarei, tokia jauna taip jau, palyginti, gerai rašydama. Nedėjau tik dėl didžiulio pesimizmo. Juk „Ateitis" optimizmo, energijos skelbėja. Laukiu naujų.

R. L. Stilių valdai, nors jisai gal ir per fidleriškas. Ką Fidleris mums įsako, mes jaučiame noro klausyti, nes jis — autoritetas. Ką Pats įsakysi, kažin ar jau darys tokios įtakos. Iš viso daugiau gyvenimiškumo, mažiau pamokslo tono, nes jis neįtikina, na ir optimizmo apsčiau, nes nusivylęs autorius negalės kitų uždegti.

J. Kvietkui. Pigiai nori gerų rezultatų pasiekti. Žiūrėk, ne visur surimuoji, o „Vieškelių tylą" rimuoji ne 2 ir 4 eilutę, bet 1 — 3. Matyt, mažoka skaitai kitų autorių.

A. Keleiviui. Taip pat, kaip ir J. Kvietkui. Nebent dar tai pridėti, kad Pats labai primityviai rimuoji — daiktavardį su daiktavardžiu. Nejau „Literatūros teorijos" nesi matęs. Be darbo, be pasiryžimo juk ir dideliausi talentai negalėtų prasimušti. Siunčiant reikia žiūrėti, kad eilėraščiai jau būtų maždaug tolygūs „Ateity" spausdinamiesiems, nes, kartoju, spausdiname tik vilčių duodančius autorius.

„Gegužinės" autoriui. Feljetone reikia sąmojaus, juoką keliančių vaizdų, o Pats teduodi taip sau aprašymėlį. Jo motyvas feljetoniškas, tiesa, bet ir parašyti reikėjo feljetoniškai. Pas Patį gi tik sakinys apie kelnių suglaistymą tebuvo toks. Bandyk. Pažiūrėk, kaip kiti juos rašo. Gal prasilauši.

DARIAUS IR GIRĖNO

žuvimo vietos prie Soldino *paminklo atviručių* gaunama visuose Šv. Kazimiero Dr-jos ir kt. knygynuose. Platintojams nuolaida.

A. Rachmanovos romanas

Naujųjų žmonių fabrikas

Geriausias veikalas apie bolševizmą. Tarptautiniame konkurse iš 109 kitų veikalų laimėjo pirmąją premiją (50.000 fr.). Išleido Akc. *„Žaibo" B-vė.* Reikalaukite visuose knygynuose. I ir II tomas kaštuoja po 2 lt. 50 ct.

Naujausios SAKALO knygos

1. F. Mauriac, **JĖZAUS GYVENIMAS.** Iš pranc. kalbos vertė **Ant. Vaičiulaitis.** 240 pusl. Kaina Lt. 3.—. Visa krikščionybės esmė glūdi Kristuje. Tai literatūriškai ir meniškai atpieštas Kristaus gyvenimas.

2. **Liudv. Kondratavičius,** (Vl. Syrokomla) **MARGIS** (Margiris). Išvertė ir eiliuotą įžangą parašė **Ant. Valaitis.** Įvadą parašė prof. Mykolas Biržiška. 150 p. Kaina Lt. 2.—.

Ši poema yra savo rūšies mūsų heroiškos praeities epas.

3. **A. Wautier d'Aygalliers, MEILĖS DISCIPLINA.** Iš pranc, kalbos išvertė **Jurgis Griška.** 260 p. Kaina Lt. 3,—.

Šiais laikais daug kas žodį „meilė" subanalina ir nori jam suteikti netikusį turinį. Ką laikyti meile ir kaip į ją žiūrėti jaunuoliui ir kiekvienam krikščioniui aiškiai nurodo šis rimtas traktatas apie meilę.

4. **Dimis. kapit. Alph. Magniez, JAUNUOLIUI IR TĖVUI.** Iš pranc. kalbos vertė **dimis. kapit. Pr. Povilaitis.** 96 p. Kaina Lt. 1,50.

Jaunimui brendimo amžiuje labai rūpi lytiniai dalykai. Šioje knygelėje autorius duoda daug rimtų ir sveikų patarimų jaunuoliams ir tėvams lytiniais klausimais.

5. **M. Vaitkus, ŽAIBAS IR MERGAITĖ.** 3 veiksmų 2 paveikslų negalimybė. 129 p. Kaina Lt. 2,—.

Tai gražiais poetiškais rūbais įvilkta žmogaus taurumo problema.

6. **Kar. Dalli, SLAPTASIS AGENTAS.** Romanas. **J. Kusos** vert. 224 p. Kaina Lt. 2,—.

Ligi atviro karo, valstybės yra apipynusios viena kitą šnipų tinklu. Šiame romane ir pavaizduotas tasai diplomatijos ir šnipų karas.

7. **K. Papečkio** red. **DU VARDAI GRANITE.** Poezijos antologija ape Darių ir Girėną. Įvado žodį parašė **Liudas Gira.** 64 p. Kaina Lt. 1,50.

Drąsusis mūsų karžygių žygis susilaukė atbalsio ir grožinėje literatūroje. Šioje antologijoje sudėta mūsų poetų eilėraščiai, kuriuose jie apgaili apdainuoja tų didvyrių ir tautos skaudžią tragediją netoli Lietuvos sienų.

O. Sw. Marden, KĄ DARAI, DARYK GERAI. Labai pamokanti knyga jaunimui, ypač moksleivijai.

9. **Edgar Rice Burrough, UŽMIRŠTOJI SALA.** I ir II t.

10. **Edgar Rice Burrough, TARZANAS DŽUNGLĖSE.** I ir II t.

Fantastiniai, jaunimo labai mėgiami Taržano autoriaus romanai, išleisti „Populiar. bibliotekos" serijoje. Atsk. tomo kaina Lt. 1,50.

Knygos gaunamos visuose knygynuose ir **Sakalo b-je, Kaunas, Kęstučio g. 36.**

Šio nr. kaina Lt. 1,50